

Jennifer Bretschneider

Konrad Otto-Zimmermann

Martin Storksdieck

priznanje sodelavcu:

Johnu Champnessu

Priročnik ICLEI za okoljsko upravljanje
v lokalnih skupnostih Srednje in
Vzhodne Evrope

3. zvezek

Inštitucionalni okvir za okoljsko upravljanje na lokalni ravni

ICLEI

**The International Council for Local Environmental Initiatives
Mednarodni svet za pobude za okolje na lokalni ravni**

ICLEI The International Council for Local Environmental Initiatives

Mednarodni svet za pobude za okolje na lokalni ravni

Evropski sekretariat, Eschholzstrasse 86
D-79115 Freiburg, Nemčija
Tel.: 0049 761 36892-0; Faks: 0049 761 36260
E-pošta: ICLEI-Europe@oln.comlink.apc.org

Mednarodni izobraževalni center (ITC)

Eschholzstrasse 86, D-79115 Freiburg, Nemčija
Tel. : 0049 761 36892-20; Faks: 0049 761 36266

ICLEI je članska organizacija lokalnih skupnosti in njihovih združenj. Formalno je povezan z Mednarodno zvezo lokalnih oblasti (IULA). Evropski sekretariat ICLEI je partnerska agencija za okolje Sveta evropskih občin in regij (CEMR).

Slovenski prevod:

Pričujoča izdaja 3. zvezka je še delovni prevod izvirnega besedila, ki še ni bilo v strokovni recenziji in slovenski lekturi. Kot delovno gradivo je namenjeno zainteresiranim uporabnikom, ob upoštevanju dejstva, da ni bilo aktualizirano za slovenski prostor. Ne glede na starost gradiva (1994) in njegove pomanjkljivosti upamo, da bo njegova vsebina uporabna in koristna vsem, ki jih zanima problematika varstva okolja na lokalni ravni.

Prevod: Ljuba Šega

Tehnično uredništvo izdaje:

UMANOTERA,

Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, ustanova

Kontaktna oseba: Marjana Dermelj
p.p. 4440, 1000 Ljubljana, Slovenija
tel.: 01 439 7100, faks: 01 439 7105
e-pošta: marjana@umanotera.org
<http://www.umanotera.org>

November 2000

Izdajo priročnikov ICLEI na domači strani Umanotere je finančno podprlo Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije.

Projekt z naslovom Priročnik za okoljsko upravljanje v lokalnih skupnostih Srednje in Vzhodne Evrope je delo Evropskega sekretariata Mednarodnega sveta za pobude za okolje na lokalni ravni (ICLEI) s sedežem v Freiburgu, Nemčija.

Projekt so velikodušno podprli sponzorji:

- Evropska komisija, Direktorat za splošne zadeve IX
- Ministrstvo za okolje, Združeno kraljestvo
- Ministrstvo za zunanje zadeve Švicarske konfederacije
- Ministrstvo za zunanje zadeve Nizozemske
- Regionalni center za okolje, Budimpešta
- Hertfordshirski okrajni svet, Združeno kraljestvo
- Lancashirski okrajni svet, Združeno kraljestvo

in sosponsorji:

- Svet evropskih občin in regij (CEMR)
- Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti v Evropi (CLRAE)

Ideja in zasnova:

Nicola Hewitt
Konrad Otto-Zimmermann

Koordinatorji projekta:

Nicola Hewitt
Marianne Schmidle

Raziskovalci in avtorji:

Jennifer Bretschneider
John Champness
Nicola Hewitt
Patrick Klein Breteler
Martin Storksdieck

Zunanji sodelavci:

Rüdiger Heidebrecht, Hennef, Nemčija
Sylvia Körbler, Wolfsberg, Avstrija
Christian Schrefel, Dunaj, Avstrija
Roger Levett, London, Zdr. kraljestvo
Stephen Merrett, London, Zdr. kraljestvo
Heinz-J. Peters, Freiburg, Nemčija

Partnerji projekta v Srednji in Vzhodni Evropi:

Shaban Kamberi, Bujar Horasani (Albanija)
Diana Iskrev, Mariana Stilova (Bolgarija)
Valerija Klemen-Pepeonik (Hrvaška)
Miroslav Cernik (Češka republika)
Gyula Bándi, Peter Soparkar (Madžarska)
Zoltan Hajdu, Barna Bartha (Romunija)
Miroslav Rusko, Roman Krajcovic (Slovaška)
Anton Rogelj (Slovenija)
Andrzej Szymborski (Poljska)

Zunanji uredniki:

Susan Davidson, Hertfordshire, Zdr. kraljestvo
Tibor Frank, Toronto, Kanada
Louis Hutten Mansfeld, Boskoop, Nizozemska
Paul Markowitz, Montpellier, ZDA
Monika Zimmermann, Nemčija

Pomočnik projekta - oblika:

Frank Borsch

Pomoč pri AOP:

Johannes Hölzle

Odgovorni tehnični urednik in vodja projekta:

Konrad Otto-Zimmermann

Priročnik ICLEI za okoljsko upravljanje
v lokalnih skupnostih Srednje in
Vzhodne Evrope

3. zvezek

Inštitucionalni okvir za okoljsko upravljanje na lokalni ravni

Kazalo

3.1	Uvod	4
3.2	Organiziranost lokalne vlade za boljše upravljanje okolja 5	
3.2.1	Od občinskih zadolžitev do nalog, od nalog do oddelkov občinske uprave	5
3.2.2	Vključevanje okolja v organiziranost občinske uprave	9
3.2.3	Vključevanje okolja v politične strukture	12
3.3	Kadrovske zmogljivosti za okolje v lokalni vladi	16
3.3.1	Uporaba stalnega osebja	16
3.3.2	Vključevanje zunanjih svetovalcev	21
3.4.1	Regionalno sodelovanje	24
3.4	Sodelovanje z drugimi ustanovami lokalne vlade	24
3.4.2	Združenja lokalnih oblasti	25
3.4.3	Druga telesa, ki zastopajo interese lokalnih oblasti	26
Primeri		27
I.	Krnov, Češka republika	27
II.	Regionalno sodelovanje: Baden-Württemberg, Nemčija - Latvija - Vojvodstvo Lodž, Poljska	28
III.	Freiburg, Nemčija	29
V.	San Jose, ZDA	31

3.1 Uvod

Vključevanje lokalnih oblasti v upravljanje okolja sega nazaj tja v srednji vek, ko so se mesta srečevala s problemi oskrbe s čisto vodo in odstranjevanja odpadkov takratnih dejavnosti, na primer mesarstva in strojarstva. Vendar pa se je v zadnjem stoletju obseg okoljskih problemov drastično povečal. Največ sprememb je prineslo obdobje industrijske revolucije, ko je na desettisoče ljudi začelo delati na parnih strojih v tovarnah v krajih, ki so bili pred tem le majhna trgovska mesta s skromno infrastrukturo. Po drugi svetovni vojni problemi urbanega okolja zaradi industrializacije eksponencialno naraščajo. Zato vele-mesta in mesta danes tarejo različni problemi:

- onesnaženi zrak, voda in zemlja;
- izčrpani naravni viri;
- hrup;
- poškodovane krajine;
- zmanjšanja biotska raznovrstnost (manjše število živalskih in rastlinskih vrst);
- izguba zelenega prostora;
- kopičenje motornih vozil in ceste, ki so se spremenile v kanale avtomobilskega prometa, namesto da bi bile prostor za prebivalce in otroke; in
- propadanje zdravja ljudi.

Kako lahko uspešno rešujemo te probleme?

V tem poglavju obravnavamo tri načine, kako lahko lokalna vlada bolje rešuje probleme okolja. To so:

- spreminjanje ali vzpostavljanje upravne in politične organiziranosti lokalne vlade;
- izboljšanje lokalnih kadrovskega zmogljivosti za okolje;
- sodelovanje z drugimi lokalnimi vladami ali združenji in mrežami lokalnih vlad.

V tem zvezku ne obravnavamo podrobneje organiziranosti in funkcije foruma za okolje. Forum za okolje je samostojen organ in ni odvisen od ustanov lokalne vlade. Vključevanje upravnih in političnih organov lokalne vlade v forum za okolje je del široko zasnovanega pristopa udeležnosti vseh pri odločanju na lokalni ravni in priznava, da ustanove lokalne vlade - čeprav temeljijo na načelih demokratičnosti - ne bodo

mogle predstavljati celotnega spektra lokalnih interesov. Ustanove lokalne vlade je mogoče razvijati tako, da se njihovi predstavniki po svojih najboljših možnostih resnično usmerjajo v javno dobro. Vendar pa bodo ustanove lokalne vlade vedno zadržale določeno sestavino institucionalnega lastnega interesa, podobno kot tudi posamezniki, ki jih bodo zastopali v forumu za okolje. Zato zaslužijo vprašanja, ki smo jih obravnavali v 2. in 3. zvezku v priločniku posebno obravnavo.

3.2 Organiziranost lokalne vlade za boljše upravljanje okolja

V mnogih državah - in po nedavnih reformah tudi v državah Srednje in Vzhodne Evrope imajo lokalne vlade zakonska pooblastila, da pripravijo in spremenijo svojo lastno organiziranost. Ustroj lokalne vlade naj temelji na treh glavnih načelih:

(I) demokratičnost:

Demokratična lokalna vlada temelji na predstavnikih skupnosti, ki so izvoljeni na splošnih volitvah, na jasni razdelitvi pooblastil in odgovornosti med političnimi in upravnimi organi in na odločanju po volji večine. To zagotavlja preglednost dela lokalne vlade in njeno odgovornost do javnosti.

(II) strokovnost:

Danes je lokalna vlada glavni izvajalec pomembnih storitev, kot so odlaganje odpadkov, oskrba z energijo, skrb za vodo in odpadno vodo, javni prevoz, gradnja in vzdrževanje cest itd. Vedno bolj potrebujejo lokalne vlade strokovnjake za uspešno opravljanje teh nalog za svoje skupnosti.

(III) sodelovanje:

Organizacija lokalne vlade mora biti taka, da spodbuja dogovarjanje in sodelovanje med oddelki in med političnimi in upravnimi organi. Vprašanj prevoza, rabe zemljišč in stanovanjske gradnje na primer ne more dobro urejati en sam oddelk. Drobljenje in delitev problemov okolja po posameznih oddelkih lahko vodi v nasprotujoče si usmeritve in programe: in na koncu bo lokalna vlada trošila denar za usmeritve in programe, ki povzročajo onesnaževanje in sama spodbujala slabšanje okolja ob tem, ko bo hkrati uvajala dejavnosti, namenjene čiščenju okolja in ohranjanju naravnih virov. Namesto zapiranja v posamezne oddelke, birokratizacije in razdrobljenosti bi morale biti za organiziranost lokalne vlade značilne njena odprtost, prožnost in pripravljenost za sodelovanje. (Sodelovanje v okviru lokalne vlade pomeni hkrati sodelovanje med različnimi nivoji vlade ter med vlado in zasebnim sektorjem. Glej 1. in 2. zvezek.)

Primer: Rieselfeld v Freiburgu.

Razmišljanja o okolju so imela pomembno vlogo v procesu načrtovanja novega predmestja.

Deloma tudi zato, ker so razni deli uprave našli poti in načine za boljše sodelovanje.

(Glej primer v dodatku)

Organizacijski ustroj lokalne oblasti lahko razdelimo na:

- upravne organizacijske enote: urade in oddelke, ustanovljene za pripravo in izvajanje odločitev, ki jih sprejmejo politična telesa in
- politične strukture: izvoljene organe odločanja.

Upravni in politični organi kakor tudi organi, ki usmerjajo procese odločanja lokalne vlade, bi morali odražati prej omenjena načela demokratičnosti, strokovnosti in sodelovanja in izhajati iz nalog, ki jih mora izpolniti določena občina.

3.2.1

Od občinskih zadolžitvev do nalog, od nalog do oddelkov občinske uprave

Ustroj organizacije najbolj določimo na podlagi njenih nalog. To velja za poslovne enote zasebnega sektorja in prav tako za organizacije in ustanove javnega sektorja ali za nevladne organizacije, stranke, klube ali društva. Vsaka organizacija ima določeno nalogo in njen cilj je izdelati določen izdelek ali opraviti določeno storitev. In če se osredotočimo na te cilje (izdelke ali storitve) bomo lahko oblikovali temu najbolj ustrezno organizacijo in predvideli potrebna sredstva (ustroj, osebje, proračun itd.).

Zato naj tudi oblikovanje lokalne oblasti in njenih upravnih enot in političnih organov izhaja iz nalog, ki jih mora izvajati določena lokalna vlada. Te naloge so v posameznih državah dokaj različne, razlikujejo pa se tudi med različno velikimi mesti in kraji v vsaki državi. In poleg tega se lahko tudi seznam nalog posamezne občine s časom spreminja, ali pa se izkaže, da izbrane politične in upravne strukture niso več primerne, da so neučinkovite ali zastarele glede na nove naloge, zakone, predpise in tako dalje. Takrat je treba v organiziranost lokalne oblasti vgraditi nove funkcije ali pa bo morda treba ali pa bo treba reorganizirati in ob tem izboljšati celotni ustroj. To je popolnoma normalno in se nenehno dogaja tako v Združenem kraljestvu kot v Nemčiji, kjer zaradi finančnih stisk vedno bolj racionalizirajo lokalne oblasti in vedno več njihovih storitev prenašajo na zasebni sektor.

V podpoglavjih od 3.2.1 do 3.2.4 obravnavamo način oblikovanja organizacijskega ustroja za lokalne uprave. Pri tem se bomo v glavnem zgledovali po zahodnoevropskih modelih, zlasti po nemških. Nemška velemesta in mesta uživajo visoko stopnjo avtonomije in samouprave in zdi se, da to načelo tudi najustrezneje označuje predvideno stanje v večini srednje- in vzhodnoevropskih držav. Vsekakor pa ostajajo načela, ki so podlaga za razvoj organizacijskega ustroja, povsod veljavna ne glede na pravni okvir vsake države.

(1) Odgovornosti občine

Odgovornosti občine izhajajo iz državne ustave, zakonov, ki urejajo lokalno samoupravo, in predpisov, pravilnikov in uredb, ki zadevajo raven občine. 'Odgovornost' se nanaša na lokalne zadeve, za katere je v celoti ali delno zadolžena lokalna oblast. Naloge lokalne oblasti so na primer lahko oskrba svojih prebivalcev z energijo in vodo, zbiranje in odlaganje trdnih in tekočih odpadkov, vodenje otroških vrtcev in šol, izvajanje lokalnega načrtovanja razvoja in varstvo okolja itd. Te odgovornosti so povezane z nalogami, pri čemer pa so v zvezi s posamezno odgovornostjo spet lahko razlike med posameznimi državami. Nemške lokalne oblasti morajo na primer upravljati in vzdrževati zgradbe in nekaj učne opreme za lokalne šole, učitelji pa so državni uslužbenci. V Angliji je to urejeno drugače, saj morajo lokalne oblasti izplačevati tudi plače učiteljem. To sicer predstavlja finančno breme, daje pa pravico odločanja o učnih programih.

Od nalog do organizacijske oblike

Naloge so izhodišče.

Smotri, nameni in cilji občinske uprave se opredmetijo v danih nalogah, pa naj si bodo te predpisane (torej izhajajo iz zakonov, uredb ali podzakonskih aktov) ali pa določene na podlagi večinsko sprejete odločitve izvoljenega telesa. Naloge so izhodišče za vsako organizacijsko obliko.

Te naloge so dodeljene uradom (oddelkom).

Naloge se združujejo v skupine tako, da se lahko dodelijo posameznemu uradu ali oddelku kot organizacijski enoti, ki nalogo izvaja.

Združevanje nalog v skupine

Naloge se po podobnosti združujejo v skupine. Naloge se lahko najučinkoviteje in najuspešneje izpolni, če funkcionalno podobnih in povezanih nalog ne ločujemo, ampak jih obdržimo skupaj v okviru ene same enote, ki je zadolžena za izvajanje in usklajevanje.

Enovit pristop

Nasprotno pa je pri združevanju nalog v skupine treba upoštevati možne upravne enote. To pomeni, da je organizacijske enote treba oblikovati v skladu s skupinami nalog. Skupine nalog določimo po njihovi podobnosti in v skladu z bodočimi organizacijskimi enotami, ki bodo te skupine nalog reševale.

Pomembnost velikosti

Kako organizirati občinsko upravo, ni odvisno le od vrst nalog, ki jih je treba opravljati, ampak tudi od velikosti občine. Manjše občine bodo imele manj oddelkov, služb in enot (če jih bodo sploh imele) in bodo morale povezovati tudi sicer nesorodne naloge.

Državljeni

"Namen uprave je služiti državljanom". Državljeni so porabniki in končni cilj je zadovoljiti potrebe lokalnih prebivalcev.

Osebj

Opredelevanje nalog in upravni načrt sta dolgoročni nalogi, vendar je pri organizacijskem (pre)oblikovanju treba upoštevati strokovno usposobljenost in pričakovanja stalno zaposlenega osebja občine.

(Prirejeno po Občinski skupnosti za poenostavitev uprave, 1979, 'Upravna organiziranost občin: načrt delitve nalog in načrt delitve uprave'; mnenje KGSt, Köln 1979)

(2) Občinske naloge za okolje

Predpisane naloge je treba razlikovati od prostovoljno prevzetih. Predpisane naloge izvirajo neposredno iz odgovornosti, to so uzakonjeni postopki, navodila, predpisi itd. za izpolnjevanje zakonskih obveznosti. Občine so na primer lahko odgovorne za odlaganje trdnih odpadkov in njihova z zakonom predpisana naloga bi lahko bila, da morajo vzpostaviti in upravljati sistem rednega zbiranja odpadkov ali da morajo upravljati ali sodelovati pri upravljanju občinskega odlagališča trdnih odpadkov. Lokalne vlade se lahko odločijo še za dodatne naloge in temeljiteje izvajajo svoje zadolžitve: poleg zbiranja in odlaganja odpadkov lahko lokalna oblast izvaja tudi program ločevanja odpadkov (ločeno zbiranje papirja, plastike, steklenic, baterij, nevarnih odpadkov). Uvede lahko sistem kompostiranja, spodbuja ponovno uporabo tekstila, pohištva, gospodinjskih aparatov itd ter izvaja še druge storitve, ki sicer sodijo v okvir odgovornosti lokalne oblasti za ravnanje z odpadki, vendar daleč presegajo zakonsko predpisani obseg njenih nalog.

Postovoljno prevzete naloge temeljijo na prevzetih odgovornostih: lokalni vladi sicer ni treba ukrepati, vendar čuti določeno obveznost ali potrebo, da to stori. Čeprav nemška občina ni zadolžena za šolske učne programe, niti nima pravice nanje vplivati, pa vendarle lahko pripravi gradivo za dvig okoljske ozaveščenosti in se tako gradivo v lokalnih šolah lahko uporablja. Nadalje lahko ponudi dodatno izobraževanje lokalnih učiteljev o okoljskih razmerah v kraju in o problemih onesnaževanja in porabe naravnih virov. Ali pa lahko zgradi ribnike ali arboretume z vgojno-izobraževalnimi sestavinami, ki so primerni za šolske strokovne izlete. Prostovoljno prevzeta zadolžitve bi torej bila izobraževanje javnosti o okoljskih zadevah in del te javnosti je šolska mladina (glej tudi 8. zvezek).

V nadaljevanju navajamo seznam občinskih nalog, ki vsebujejo okoljske sestavine. To je le eden od mnogih možnih primerov in se nanaša na nemške razmere. Razdelitev različnih nalog med lokalno, regionalno in državno ravni je v devetih državah Srednje in Vzhodne Evrope lahko popolnoma drugačna.

Primer: Seznam lokalnih nalog z okoljsko sestavino v Nemčiji
(vir: KGSt 1979, 1992)

Nepremičnine lokalne skupnosti

- upravljanje posesti lokalne skupnosti
- kmetijstvo na zemljiščih lokalne skupnosti
- dodeljevanje parcel za vrtičkarstvo
- kupovanje, prodajanje in dajanje v zakup zemljišč lokalne skupnosti
- zasajanje in urejanje gozdnih površin lokalne skupnosti ter sekanje in prodaja lesa
- prostori za rekreacijo v gozdovih lokalne skupnosti
- lokalno načrtovanje
- regionalno načrtovanje
- načrtovanje prevoza

Lokalno načrtovanje

- načrtovanje prometa
- okvirno načrtovanje zasnov, načrtovanje namenske rabe prostora
- urbanistično projektiranje

Urejanje in nadzorovanje

- nadzorovanje razvoja
- gradbena dovoljenja
- nadziranje in rušenje zgradb
- varstvo spomenikov in zgodovinskih objektov
- varstvo krajine
- varstvo narave

Zgradbe

- projektiranje in gradnja objektov
- vzdrževanje zgradb in objektov
- gradnja in vzdrževanje stavb lokalne oblasti

Nizke gradnje, javna dela, ulice

- gradnja cest
- ulična razsvetljava
- vzdrževanje cest

Kanalizacija in trdni odpadki

- odtočni kanali
- kanalizacija in odlaganja gošče iz čistilnih naprav
- zbiranje in odlaganje trdnih odpadkov
- čiščenje ulic in košev za smeti

Gospodarski razvoj

- pospeševanje gospodarskega razvoja
- izvajanje gospodarskih razvojnih načrtov
- razvoj turizma

Javni prevoz

- izvajanje
- nadzorovanje
- načrtovanje

Preskrba in javne dobrine

- preskrba z vodo, plinom, elektriko in območnim ogrevanjem
- varčna raba energije in vode
- nadzorovanje

Primer: Seznam posebnih nalog za okolje v Nemčiji
(Vir: KGSt 1992)

- podatki o okolju, posvetovanja, poročanje
- informacijski sistem za okolje
- presoje vplivov na okolje
- varstvo in ohranjanje tal
- onesnaženi predeli: pregled stanja, spremljanje stanja in sprememb ter izboljšanje
- preventivni ukrepi za kakovost zraka in varstvo podnebja (na primer ukrepi za varčevanje z energijo)
- ublažitev hrupa (programi za zmanjšanje hrupa)
- preventivni ukrepi za varstvo vode
- spremljanje stanja in sprememb v okolju in ovrednotenje podatkov
- sodelovanje pri okoljevarstvenem nadzorovanju javnih podjetij za preskrbo z energijo in vodo ter javnega prevoza.

(3) razvrstitev nalog po vrstah

Zdaj pa se je treba odločiti, katere naloge bomo izvajali centralno (v specializirani enoti ali oddelku za varstvo okolja, energijo in okolje, varstvo okolja in ohranjanje narave ali podobno) in katere ne (katere naloge bomo torej lažje izvajali decentralizirano v drugih strokovnih enotah). Tako na primer zagotavljanje okolju primerne gradnje in projektiranja zgradb in objektov najverjetneje sodi v okvir odgovornosti ustreznih gradbenih oddelkov in ga ne kaže ločevati in dodeljevati oddelku za okolje. Vsaka strokovna enota mora tudi sama postati bolj "zelena" in pri svojem vsakodnevem delu upoštevati tudi medoddelčno problematiko, kot je na primer skrb za zdravo okolje. Po drugi strani pa je veliko nalog mogoče bolje opravjati na enem samem mestu, na primer okoljsko knjigovodstvo, podatkovne baze, spremljanje stanja in sprememb okolja ali usklajevanje okoljskih vidikov in občinskega načrtovanja za okolje.

(4) Združevanje nalog v skupine

Naloge združujemo v skupine po podobnosti in možnih upravnih enotah, ki jih bodo morale kasneje izvajati. To se pravi, da bi morali upravne enote oblikovati po posameznih skupinah nalog. Skupine nalog se določajo po:

- podobnosti nalog in glede na to, ali se bodo naloge opravljale centralno ali decentralizirano,
- naravi bodoče organizacijske enote, ki bo prevzela določeno skupino nalog, in
- posebnih zahtevanih strokovnih znanjih in izkušnjah.

Zato skupine nalog posnemajo ali predstavljajo obstoječe organizacijske vidike kakor tudi funkcionalno logiko.

Zbiranje odpadkov na primer spada v skupino nalog za ravnanje z odpadki in odplakami in te naloge bo najbolje opravljala posebna strokovna enota, ki skrbi prav za te stvari. Seveda ni slučajno, da se skupine nalog ujemajo z obstoječim organizacijskim ustrojem. V preteklosti so tako organizacijo postavili na podlagi podobnih pravil, kot jih tu obravnavamo. Težko se je odločiti, ali naj naloge združujemo v skupine in jih dodelimo v izvajanje specializiranim enotam, ali pa naj ostanejo del splošnih upravnih dolžnosti celotne občinske uprave, saj se naloge prepletajo med oddelki in službami. Vendar je brez odgovorne osebe ali za okolje zadolžene enote v upravni službi kaj malo verjetno, da bodo okoljski problemi imeli primerno težo, ki jo v lokalnem procesu odločanja o politiki in usmeritvah gotovo zaslužijo.

(5) Opredelitev oddelkov občinske uprave

V petem koraku je treba razmisliti, ali naj ustanovimo posebne oddelke za okolje in kako. Samo srednje velika in velika mesta bodo čutila potrebo in imela sredstva za ustanavljanje ločenih oddelkov, ki se bodo ukvarjali samo z varstvom okolja in narave ter ohranjanjem naravnih bogastev. Večina mest in krajev mora enoto za okolje povezovati s kako drugo, že obstoječo enoto, kot je na primer oddelke za prostorsko planiranje ali urbanistično načrtovanje, ali oddelke za oskrbo z energijo ali vodo, ravnanje z odpadki ali za prevoz. Ko smo se odločili, da bomo ustanovili enoto ali oddelke za okolje in kako bomo to izvedli ali pa da bomo namesto tega imenovali le odgovorno osebo za usklajevanje okoljskih zadev, je treba "naloge za okolje" razdeliti po vsej občinski upravi.

Pri tem je treba upoštevati vrsto meril:

- Centralno ali decentralizirano: katero od različnih posameznih nalog ali katere skupine nalog je treba naložiti izključno le centralni enoti za okolje in za katere naloge bo najbolje, da ostanejo v okviru zadolžitev drugih strokovnih enot? Osrednja enota, ki se ukvarja izključno samo z okoljskimi zadevami,

bo svojo pozornost osredotočila na okolje in ima boljše možnosti, da pripravi celovite in učinkovite rešitve za probleme mestnega (urbanega) okolja. Zato bo morda v procesu odločanja bolj prodorna. Po drugi strani pa bi tako enoto - čeprav bi bila zelo dejavna in bi sprožila veliko dobrih projektov in prinesla veliko koristnih zamisli - druge enote vendarle lahko ignorirale zaradi pomanjkanja institucionalne moči. Zato je osamljen svetovalec ali oddelke za okolje lahko le omejeno uspešen in učinkovit. Okoljske naloge, ki smo jih razdelili decentralizirano, bodo jemali resno vsi prizadeti v sicer tradicionalnih oddelkih, službah, enotah ali uradih in prav to bi lahko pripeljalo do širše okoljske ozaveščenosti v celi upravi. Vendar pa v takem modelu skrb za okolje postane le eden od mnogih (med seboj konkurenčnih si) vidikov, ki jih uradniki morajo upoštevati pri svojem rednem dnevnem delu.

- Če smo se odločili ustanoviti oddelke za okolje ali odpreti delovno mesto svetovalca za okolje, moramo tak oddelke ali svetovalca skrbno umestiti v organiziranost občinske uprave. Cela paleta možnosti je med eno in drugo skrajnostjo:

- (1) enota za okolje je del močne in vplivne strukture v sami občinski upravi (na primer finance) vendar ni posebej pomembna v močnejši organizacijski zgradbi, katere del je;
- (2) enota za okolje je povezana s šibkejšo enoto v občinski upravi, vendar se v njej lahko močno razvije.

- Osebe in osebnosti kakor tudi razmerja med zaposlenimi in tistimi, ki odločajo, prispevajo k takoimenovanemu "osebnemu dejavniku". Ko se odločamo o prej obravnavanih zadevah, nikakor ne smemo zanemariti vloge ljudi kot dejavnih posameznikov. Novo ustanovljeni oddelki za okolje ali za to imenovani uradniki so bili neobičajno dejavni, ustvarjalni in uspešni v Dresdenu (prejšnja Vzhodna Nemčija) in v Burgasu (Bolgarija); deloma tudi zato, ker so bili za predsednike imenovani ljudje, ki so bili zavzeti znanstveniki in niso prišli iz birokratskih vrst. Včasih je delo celih enot in oddelkov zaman, ker se njihov predsednik ne razume dobro s ključnimi ljudmi, ki sprejemajo odločitve, ali pa se prepira s kolegi iz drugih, močnejših oddelkov. Zato je umestitev enote za okolje ali določenih odgovornosti prav toliko stvar ljudi kot samega organizacijskega ustroja. Dodelitev vodilne vloge v okoljskih zadevah za to najprimernejšemu oddelku (na primer oddelku za načrtovanje), če vemo, da vodja tega oddelka močno nasprotuje dejavnostim za okolje, bo zelo verjetno zmanjšala možnosti, da bi okoljske zadeve v prihodnje temeljito obravnavali.

(6) Ustanovitev ustreznih odborov občinskega sveta

(Glej poglavje 3. 2. 3)

3.2.2

Vključevanje okolja v organiziranost občinske uprave

V večini držav s sistemom lokalne samouprave imajo občine v veliki meri pravico same odločati o svoji organiziranosti in izbirati svoje upravne in politične organe.

Upravni delavci lokalne skupnosti so na splošno imenovani: šefe in višje uradnike imenuje Svet, srednje in nižje uradnike pa višji uradniki. Politično naj bi bili neopredeljeni v odnosu do lokalnih političnih organov. Njihova vloga je izpolnjevanje zakonov, priprava odločitev Sveta in izvajanje odločitev Sveta.

Predsednike včasih imenujejo tudi župani, v večjih mestih pa nadžupani. Volijo jih neposredno državljani mesta ali kraja ali pa jih izvoli skupščina, to je mestni ali občinski svet.

Če je mesto ali kraj dovolj velik, da ustanovi oddelke, potem ti predstavljajo najvišjo raven odgovornosti za določen izbor nalog, združenih v skupino. Skupina nalog preskrbe z energijo in pitno vodo ter ravnanja s trdnimi odpadki in odpadno vodo, sta večkrat združeni v eno samo poslovodno enoto, v en oddelek. Posamezne v skupino združene naloge se nato razdelijo po enotah, če je upravna služba dovolj velika, da ima zaposlenih več ljudi, ki se ukvarjajo z različnimi skupinami nalog. V opisanem primeru bi hipotetični oddelek "Javne storitve" lahko sestavljale štiri enote: preskrba z energijo, pitna voda, odpadna voda, komunalni odpadki.

Oddelke navadno vodijo višji uradniki na ravni namestnika predsednika: namestniki župana, podžupani, župani (v mestih, ki so dovolj velika, da imajo nadžupana), pooblaščenca ali Svetniki. Vodje oddelkov navadno imenuje mestni Svet na podlagi zastopnosti strank v Svetu in z njimi sklene pogodbe o delu za pet- do osemletne mandate z možnostjo ponovnega imenovanja.

Vodje enot verjetno ne bodo tako jasno izraženo strankarsko opredeljeni in nanje lahko gledamo kot na politično neopredeljene višje uradnike. Od lokalnih razmer in zakonodaje posamezne države je odvisno, ali ima vodja oddelka časovno omejeno delovno pogodbo ali pa je 'navaden' državni uradnik.

Kot je razvidno iz podanega opisa, so enote občinske uprave pod političnim nadzorom odbora občinskega Sveta: če imamo oddelek za stanovanjske zadeve, imamo tudi odbor za stanovanjske zadeve; oddelek za okolje ima v občinskem Svetu ustrezní odbor.

Oddelki/enote za okolje

Delo oddelka za okolje lahko delimo na tri glavne dejavnosti:

- neposredne naloge upravljanja okolja, kot so ravnanje z odpadki, preskrba z vodo, ravnanje z odpadno vodo, nadzor nad onesnaževanjem zraka itd.;
- soupravljanje drugih okoljskih nalog, ki so dodeljene drugim oddelkom ali enotam: za prevoz, energetiko, načrtovanje rabe prostora itd. (glej kontrolnik lokalnih nalog za okolje);
- zagotavljanje podatkov, svetovanja in izobraževanja o okoljskih zadevah vsem drugim političnim in upravnim organom lokalne vlade in široke javnosti.

V nadaljevanju podrobneje obravnavamo različice za vključevanje okolja v lokalno upravno organizacijsko zgradbo:

- decentralizirana organiziranost: za okolje zadolženi uradniki so v vsakem obstoječem oddelku (3.2.2.1);
- delovna skupina za okolje ali enota za usklajevanje okoljskih zadev blizu predsednika oziroma župana (3.2.2.1);
- enota ali urad za okolje v obstoječem oddelku (3.2.2.3);
- oddelek za okolje (3.2.2.4);
- dopolnilne organizacijske enote: zeleni timi (3.2.2.5);
- projektne in delovne skupine za okolje (3.2.2.6).

Tega pa ni nujno treba razumeti kot priporočilo.

1. Možnost: decentralizirana organiziranost (uradniki za okolje)

Preprost način vključevanja okolja v upravno strukturo lokalne vlade je imenovanje uradnikov za okolje v vsakem obstoječem oddelku; ti uradniki so zadolženi za vključevanje okoljske problematike v proces odločanja. V tako decentralizirani organizacijski zasnovi so obstoječe enote odgovorne za določene okoljske naloge oziroma so dolžne proučevati vplive svojega rednega dela ter programov in projektov na okolje.

Za decentralizirano organiziranost, podobno shematskemu prikazu na sliki, je potrebno nekaj systemskega okoljskega načrtovanja in koordinacije med nalogami, ki se prepletajo preko več oddelkov, kot je na primer projektiranje novega razvojnega projekta, vzpostavitve povezanega sistema javnega prevoza ali načrtovanje programa energetskega varčevanja za vse mesto. Delovna skupina za usklajevanje je lahko neposredno povezana z uradom predsednika oziroma župana ali pa z vodjo oddelka, v katerem se v največjem obsegu izvajajo naloge, povezane z okoljem (na primer planski oddelek ali oddelek za energetiko).

Glavne prednosti decentralizirane organiziranosti (z uradniki, zadolženimi za okolje, v vsakem oddelku) so:

- lahko jo je uvesti in poceni je;
- vsak oddelk ima dodeljene svoje odgovornosti za 'zelene' zadeve;
- dodeljene naloge spodbujajo vsakega uradnika, da ob vsakodnevnem delu razmišlja tudi o okoljskih zadevah.

Glavne slabosti so:

- varstvo okolja bo le eden med mnogimi preudarki pri odločanju;
- ne morejo se razviti nobene posebne strokovne izkušnje za okolje; nobenih posebnih timov za dolgoročno sodelovanje ni mogoče oblikovati (kar je mogoče v osrednji organizacijski enoti za okolje);
- težko je usklajevati dejavnosti za okolje na lokalni ravni;
- morda se bo težko dogovoriti, kateri oddelk naj bi bil odgovoren za pripravo posebnih poročil za odbor za okolje (če tak odbor obstaja).

2. Možnost: delovna skupina za okolje

Osebe za upravljanje okolja lahko zberemo v neodvisen oddelk ali v enoto znotraj drugega oddelka. V tem drugem primeru se lahko zgodi, da enoto 'pogoltno' oddelk, v katerem je organizirana - zlasti kadar prihaja do konfliktnih ciljev in interesov med enoto za okolje in celotnim oddelkom. Če pa je to vpliven oddelk in v konfliktnih zadevah med razvojem in okoljem sorazmerno nevtralen, ima tudi enota za okolje lahko določene koristi zaradi splošne moči oddelka, v katerem deluje. Zato je zelo primerno, če je enota za okolje kot delovna skupina vključena neposredno v urad predsednika oziroma župana, še zlasti če se župan sam zavzema za okoljske zadeve.

Slaba stran te možnosti pa je omejen seznam nalog, ki so blizu županu. V pristojnosti take delovne skupine za okolje bodo samo načrtovanje, nadzorovanje in usklajevanje funkcij ter nekaj instrumentov za upravljanje okolja, kot so na primer okoljske revizije presoje vplivov na okolje. Če bo delovna skupina na tak način umeščena v organizacijski ustroj uprave, ne bo zadolžena za operativne naloge, niti ne bo uveljavljala izvajanja okoljskih zakonov in predpisov. Namesto vsakodnevnega rutinskega dela bo njen glavni namen priprava usmeritev.

Naj opozorimo, da se razprava o 'enotah za okolje' enako nanaša tudi na svetovalce ali uradnike za okolje. Majhne občine z manj sredstvi ali tiste, ki bi želele počasi začeti uveljavljati okoljske vidike v občinski upravi, bodo morda imele na razpolago ali želele v ta namen izdvojiti le denar za enega dodatnega sodelavca. Vendar predstavlja umeščanje take osebe v organizacijsko shemo uprave enak problem kot ustanavljanje cele enote.

3. Možnost: enota za okolje

Umeščanje enote za okolje v kak drug oddelk je verjetno najšibkejši organizacijski položaj, ki ga lahko namenimo okoljskim zadevam, pa čeprav pogosto izberejo prav to možnost. To je še zlasti res tam, kjer je glavna vloga enote za okolje izvajanje posebnih "okoljevarstvenih" nalog, ne pa medoddelčno vplivanje na odločanje v vsej lokalni skupnosti.

Posebna zadolžitev, ki jo enoti za okolje lahko naloži občinski Svet ali župan, je svetovanje drugim oddelkom in če enota prevzame še izobraževalno vlogo, bo to okrepilo 'okolju prijazen' vpliv te enote tudi zunaj določenega oddelka, v katerega je bila enota vključena. In če se je treba posvetovati z enoto za okolje, kadar koli se projekti, programi ali načrti dotikajo okoljskih vidikov, je zajamčen tudi njen vpliv na sprejemanje odločitev.

4. Možnost: oddelk za okolje

Od obsega nalog za okolje, ki jih občina potrebuje ali želi izvajati, in od velikosti lokalne skupnosti je odvisno, ali mora občina ustanoviti poseben oddelk za okolje. Celoten oddelk je potreben le v primeru, če se lahko oblikuje več različnih enot za okolje, ki jih je potem treba povezati v skupino pod enotnim vodstvom. V majhni lokalni skupnosti z malo sredstvi in malo zadolžitvami za okolje bo to manj verjetno.

Da bi organizirali nov oddelk za okolje, bo morda treba temeljito preurediti organizacijski ustroj odelkov lokalne uprave. Pri tem je treba upoštevati vsa področja, za katere je občinska uprava odgovorna in določiti najboljši način za delitev teh nalog med oddelke.

Glavne prednosti oddelka za okolje so:

- lažje je usklajevati okoljevarstvene dejavnosti lokalne vlade;
- problematika okolja je bolj vidna in zato se ji v upravi in v vsej skupnosti daje večji pomen;
- v oddelku so ljudje z ustreznim znanjem in izkušnjami, ki zavzeto delajo za okolje.

Glavne slabosti so:

- drugi oddelki bi lahko razumeli, da so okoljske zadeve edinole skrb oddelka za okolje in jih pri svojem delu ne bi dovolj temeljito upoštevali;
- osebe drugih oddelkov, ki je bilo pred ustanovitvijo strokovnega oddelka za okolje motivirano za okolju prijaznejše ravnanje, bi lahko izgubilo interes za te zadeve, ker jim je bila odvzeta odgovornost zanje;
- določena področja dejavnosti bodo dobila oznako 'okoljska' (odpadki, voda, zelene površine itd.), medtem ko bodo druge, prav tako okoljske dejavnosti, ki pa bodo imele svoje oddelke, obravnavane kot ločene ali

neodvisne (transport, energetika, gradnja, načrtovanje itd.).

Mesto Krnov v Češki republiki je v okviru svojega programa "Boljše okolje za naše mesto" ustanovilo oddelek za okolje in gradnje. Od ustanovitve pred tremi leti je oddelek uspešno izvajal različne ukrepe, projekte in programe za upravljanje okolja na lokalni ravni. Glej primer za proučevanje v dodatku.

Mesto San Jose v Kaliforniji, ZDA je reorganiziralo svojo upravo in ustanovilo oddelek za okoljske storitve. Novi oddelek opravlja več različnih okoljskih funkcij, ki so bile sicer porazdeljene po različnih oddelkih mestne uprave. Oddelek za okoljske storitve se je s posebej ustanovljeno Službo za usmeritve in načrtovanje usmeril v pripravo navodil za problemsko naravnano ter splošno in celostno strateško načrtovanje kakor tudi v usklajevanje in spremljanje izvajanja programov. Glej primer za proučevanje v dodatku.

5. Možnost: dopolnilne organizacijske enote I (zeleni timi)

Ne glede na predpisano ali izbrano organiziranost uprave bo lokalna oblast verjetno ugotovila, da bo njihovo upravno osebje učinkoviteje in uspešneje izvajalo njeno okoljsko strategijo, če bo vsak oddelek imel svoj lastni 'zeleni tim'.

To pomeni, da je v vsaki službi ali enoti ena oseba odgovorna za spodbujanje svojih kolegov in kolegic k 'zelenemu načinu mišljenja', kar pomeni, da si prizadevajo delati na način, ki bo za okolje kar najbolj primeren. To torej pomeni vključevanje skrbi za okolje v redno delo, v proces odločanja o projektih in dejavnostih in v notranji sistem dela v vsaki službi ali enoti. Za okolje odgovorna oseba bo na primer morala prepričati svoje sodelavce, da papir porabijo na obeh straneh in da rabljen papir odlagajo v posebno škatlo za ponovno predelavo. Sodelavcem lahko svetuje tudi glede uvajanja okolju najprimernejšega načina dela na njihovem posebnem področju - morda tako, da jim pomaga poiskati izobraževalne tečaje ali literaturo o aktualnih temah. Ti posamezni uradniki bi se redno sestajali, razpravljali o idejah, izmenjevali izkušnje in razvijali notni pristop.

Vrednost zelenega tima je v tem, da pomeni osebno zadolžitev zaposlenih za delo, usmerjeno v skrb za okolje, in prav z osebnim angažiranjem zagotavlja večje možnosti za uspeh. Tim naj bi sestavljali prostovoljci, ki se zanimajo za vprašanja okolja. Njihova odgovornost naj bi bila dvojna:

a) do župana

z namenom, da se zagotovi dnevno izvajanje strategije občinskega Sveta za okolje, v kolikor je to povezano z osebjem uprave;

b) do sodelavcev

z namenom, da se jim zagotovi, da lahko izražajo

svoje ideje o strategiji in o njenem izvajanju.

Osebe lokalne uprave je eden glavnih virov idej in zavzetega delovanja. Ker so zaposleni hkrati člani široke javnosti, lahko po neformalni poti dvigajo tudi ozaveščenost javnosti.

Možni problemi z zelenimi timi:

- če imamo poseben zeleni tim za okolje, zakaj ne bi ustanovili še modri tim za javno zdravje, rumeni tim za družbene probleme, sivi tim za starejše itd. Očitno bi moralo biti, zakaj prav reševanje problemov na področju varstva okolja in naravnih virov zasluži poseben pristop in dodatno institucijo.
- zeleni tim je dodatna institucija v obstoječem sistemu. Lahko pomeni bližnjico skozi hierarhijo, zlasti kadar ima neposreden dostop do župana in pravico "ukazati" in ne le "svetovati". To lahko v sami upravni službi ustvarja opozicijo in odpor proti taki privilegirani instituciji zunaj običajnega organizacijskega stroja.

6. Možnost: dopolnilne organizacijske enote II (delovne skupine in projektne skupine)

Druga decentralizirana oblika organizacije za vključevanje okolja so delovne in projektne skupine. Če je za določeno temo, ki zadeva vse (kot so na primer varčevanje z energijo ali posebni projekti, na primer ureditev prehoda za pešce) potrebna razprava med člani različnih oddelkov - saj je taka tema skrb in interes različnih oddelkov - je navadno koristno oblikovati posebno delovno skupino.

Delovne skupine so navadno ustanovljene za dalj časa ali pa so 'stalne', medtem ko projektne skupine preneha z delom, ko je projekt končan - čeprav se podobna skupina lahko ponovno ustanovi za kasnejši projekt.

V obeh primerih bi v skupini morali biti predstavniki vsakega zainteresiranega oddelka, ki bi o delu skupine poročali svojemu šefu in po potrebi dobili pooblastilo za prevzem obveznosti v imenu svojega oddelka. Vsak član skupine mora biti, ne glede na svoj položaj v hierarhiji svojega oddelka, enak vsem drugim članom skupine. Skupini lahko na začetku predseduje predstavnik oddelka, ki se je odločil za ustanovitev skupine, in to vsaj dokler predsedovanja ne more prevzeti drug član, katerega oddelek bo morda imel pri projektu osrednjo vlogo.

Primer: Oddelek za šolstvo želi prehod za pešce pred eno od šol. Uradnik iz oddelka za šolstvo se odloči ustanoviti projektne tim in se poveže z vsemi drugimi oddelki, ki pošljejo primerne uradnike, če se jim zdi to potrebno, tako da je ob razpravi na razpolago več informacij. Mesto za prehod, ki ga je izbral direktor šole, je

preblizu nevarnega ovinka na cesti, zato ga premaknejo. Blizu je tudi dom za slepe in če prehod za pešce pomaknejo še nekoliko naprej in ga opremijo z zvočno signalizacijo, ga bodo lahko uporabljali tako slepi kot šolarji. Toda če ga bodo uredili na sredini med šolo in domom za slepe, ga ne bo nihče uporabljal, ker ni na najprimernejšem mestu za nobeno skupino uporabnikov. Ali je prehod sploh potreben? Ali bi cesto lahko preuredili tako, da bi na njej upočasnili promet in preusmerili avtomobile na sosednjo cesto, kjer ni ne šole ne doma za slepe?

Morda se projekt za ureditev prehoda za pešce lahko spremeni v projekt prometne preusmeritve tako, da bo ta cesta mirnejša in varna za vse skupine, ki jo uporabljajo in prečkajo. Do takega razmišljanja sploh ne bi prišli, če bi oddelek za šolstvo preprosto samo zaprosil inženirje za transport, da sprojektirajo in zgradijo cestni prehod.

3.2.3

Vključevanje okolja v politične strukture

Zdaj smo naredili prvih pet korakov po sliki 3.1 in organizirali upravo tako, da je zmožna opravljati okoljske naloge, ki so bile opredeljene za lokalne potrebe. Zadnji korak - vključevanje okolja v politične strukture za demokratični nadzor nad nalogami in njihovo uzakonjanje - pa obravnavamo v tem poglavju.

(6) Oblikovanje odborov občinskega sveta

Politična organiziranost je navadno izpeljana iz upravne in ne obratno. Odbori občinskega Sveta so oblika demokratičnega nadzora nad upravo in njenim izvajanjem predpisanih nalog (ki so predpisane z zakoni ali drugimi oblikami predpisov). Prostovoljno prevzete naloge, ki pa jih uprava ni dolžna izvajati po samem zakonu, morajo biti uzakonjene s strani demokratičnega organa odločanja, ki mora nato te naloge naložiti upravnim skužbi in nadzirati njihovo izvajanje.

Tako upravne službe kot tudi politične strukture (odbori občinskega Sveta), ustanovljene za urejanje posebnih področij (na primer varstva okolja) morajo imeti možnost dajati pobude. V Nemčiji sproži večino idej uprava in potem, ko jih je ovrednotil ustrezen odbor, jih obravnavajo v mestnem Svetu, kjer o njih tudi odločajo. Nato pa se ideje vračajo k svojemu izvoru (v upravno enoto, ki je prva predlagala idejo) v uresničevanje ali izvedbo. Vendar pa lahko dajo pobudo za nove ideje in jih predstavijo mestnemu Svetu tudi sam Svet, parlamentarna stranka, posamezni Svetnik ali skupina državljanov, ki je zbrala ustrezno število podpisov.

V demokratični lokalni vladi uresničujejo pravice političnega odločanja neposredno izvoljeni predstavniki, ki svojo funkcijo opravljajo določen čas. Vsi ti predstavniki skupaj sestavljajo mestni ali okrajni Svet. Mnoge skupnosti neposredno volijo tudi svojega predsednika ali župana, ki zastopa celotno lokalno oblast. Organizacijski ustroj in delovne metode političnih organov se razlikujejo tako v mednarodnem merilu kot tudi v vsaki posamezni državi: Svetniki v mnogih lokalnih skupnostih delajo v enem ali več raznih odborih, ki pokrivajo določena področja dejavnosti. Nekateri Sveti prenašajo veliko pooblastil za odločanje na izvršni odbor (odbor za politiko in finance), ki tesno sodeluje z županom ali političnim vodjem lokalne skupnosti. Spet druge lokalne oblasti vodi močan predsednik ali župan, ki vodi Svet na vseh pomembnejših področjih politike lokalne skupnosti. Idealno je, če državna in/ali pokrajinska zakonodaja dovoljuje lokalnim vladam veliko svobode pri določanju in spreminjanju njihove lokalne organiziranosti. To omogoča tudi lažje vključevanje okolja v politično odločanje na lokalni ravni.

Ustanovitev odbora za okolje

Podobno kot finančni odbor, ki upravlja denarne vire sredstev lokalne oblasti, bi moralo vsaka krajevna, mesta in okrajna vlada ustanoviti odbor za okolje za upravljanje lokalnih naravnih bogastev. To omogoča, da okoljska vprašanja neodvisno od finančnega odbora ureja politično telo, ki mu je varstvo okolja primarni interes. Svet mora določiti, kaj predstavlja 'okoljsko vprašanje' kar je delno odvisno tudi od ustavnih določb vsake državne ustave. Že prej smo navedli seznam vprašanj, ki se značilno uvrščajo med 'okoljska'.

Da bi dali okolju toliko pomena kot denarja, mora imeti odbor za okolje v organizacijskem ustroju enaka pooblastila kot finančni odbor. To pomeni, da mora odbor za okolje presoditi možne vplive vseh projektov, usmeritev, načrtov itd. na okolje - podobno kot finančni odbor proučuje finančne vplive. Brez odobritve odbora za okolje se nobenega predloga ne bi smelo niti zavrniti niti spremeniti in tudi ne predložiti Svetu v nadaljnjo razpravo.

Pri tem je treba upoštevati dva vidika:

Prvič: Predlogi v nadaljevanju prikazujejo organizacijski ustroj in ne procesa odločanja, ki je enako pomemben. Če je enota ali urad sicer dobro umeščen v okvir obstoječih institucij, pa se šele pozno vključuje v proces odločanja, bo imel manj vpliva kot odbor, s katerim se je treba posvetovati že prej, ki ima možnost predlagati spremembe ali dati veto na določen predlog.

Primer: Če je bil skupno zasnovan razvojni projekt pod vodstvom odbora oz. odborov za načrtovanje in stanovanjsko gradnjo in se z odborom za okolje posvetujejo šele potem, ko je že sprejeta končna odločitev o projektu, bo le malo maneverskega prostora za spremembe, če

projekt škodljivo vpliva na okolje. Le redko se zgodi, da bi ustavili realizacijo projekta samo iz okoljskih razlogov. Ukrepi za naknadno prilagajanje in ublažitev škodljivih vplivov so navadno dragi in le omejeno učinkoviti. Če pa je odbor za okolje vključen že na samem začetku odločanja, lahko predlaga popolnoma drugačen projekt ali pa morda zagotovi, da so v sam projekt ob sorazmerno nizkih stroških vgrajeni učinkoviti ukrepi, ki škodljive vplive na okolje zmanjšajo na najmanjšo možno mero.

Drugič: Različno velika mesta in naselja potrebujejo različne vrste organiziranosti in sistema odločanja. Samo dokaj velika mesta si lahko privoščijo (in potrebujejo) ustanavljanje posebnih upravnih oddelkov in z njimi vzporedno tudi odborov za različne ločene naloge. Manjši kraji bodo morali združevati in povezovati svoje naloge ali pa sodelovati oziroma se povezati s sosednjimi občinami, ka bodo skupno izpolnili naloge, ki bi bile sicer prevelike za posamezno občino samo.

- a) Klasični model za manjše lokalne skupnosti z manjšo zmogljivostjo občinske uprave, majšim občinskim Svetom in manj odgovornostmi.
- b) Odbor za okolje z enakimi pooblastili za odločanje kot finančni odbor, ali oba odbora povezana med seboj, in obema so podrejeni vsi odbori drugih oddelkov, na primer:
- c) Bolj klasična zgradba - pogosto jo uporabljajo v lokalnih skupnostih zahodne Evrope, v kateri je odbor za okolje na isti hierarhični ravni kot drugi strokovni odbori in torej podrejen finančnemu odboru.

Vsako zadevo v zvezi z okoljem ali zadeve z možnim vplivom na okolje se lahko pošlje v premislek odboru za okolje, vendar v primeru c) odbor za okolje ne more preprečiti, da Svet predloga ne bi odobril.

V primerih pod a) in c) je večje tveganje, da bi okoljske zadeve zaznavali le v okviru določenih skupin nalog, ki so tudi sicer označene kot "okoljske", na primer ravnanje z vodami in odpadki, načrtovanje rabe prostora itd. "Varstvo okolja in ohranjanje naravnih bogastev je dolgoročna ekonomija", je stalno reklo v vse širšem krogu okoljsko osveščenih ekonomistov. Različica b) skuša potrditi tako medresorsko obravnavanje okoljske problematike in to z enako prednostim obravnavanjem, kot velja za finančne zadeve.

Primerjava modelov

Primerjava med a), b) in c) je usmerjena v različen vpliv teh treh modelov na odločanje lokalne vlade o okoljskih zadevah. Razlike bomo ponazorili na primeru projekta omejitve hitrosti vožnje v stanovanjskem območju. Predpostavimo, da mestni svet razmišlja o zmanjšanju hitrosti na 30 km/h v stanovanjskih soseskah in namerava ta projekt pospremiti še z dodatnimi ukrepi, kot so ozelenitev cest, manjši pretok prometa, dodatne kolesarske steze itd.

Predpostavimo, da je bil predlog predložen Svetu kot pobuda ene od parlamentarnih strank. Svet bo verjetno zahteval oceno predloga od odbora za načrtovanje in transport. Ta odbor bo oddelku za načrtovanje in transport (ali temu enakovredni upravni enoti) naložil, da izdela podrobni načrt, ki se ga ponovno predloži odboru v nadaljnjo razpravo ali odločanje. Ker pa sta vmes še odbor za okolje in finančni odbor, bosta oba ovrednotila podrobni načrt in vnesla vsak svoje specifične poglede na zadevo. Možno je celo, da bosta oba odbora dala svoja priporočila, še preden bo oddelek za načrtovanje in transport začel pripravljati podrobnosti (finančne omejitve in okoljske zahteve). Pri tem modelu se načrt brez ločenih odobritev obeh, odbora za okolje in finančnega odbora, ne bo ponovno pojavil na dnevnem redu Sveta.

Prednost tega modela je v tem, da je treba za vse dejavnosti proučiti okoljska vprašanja, in to na dveh ravneh.

- (1) Podrejeni odbor se zaveda, da bo njihovo delo brez haska, če bodo pripravili za okolje nezdrave načrte. Odbor za okolje jim bo načrte preprosto poslal nazaj, skupaj s svojimi pripombami.
- (2) Poleg tega se odboru za okolje ne bo treba pogajati in popuščati glede finančnih zadev že v tej zgodnji fazi. Vključijo lahko okoljske pomisleke v vsej svoji teži, saj dobro vedo, da jih bodo njihovi kolegi iz finančnega odbora v vsakem primeru oklestili. V tem modelu je okoljski vidik močno institucionaliziran.

Pri taki organiziranosti sta očitni dve pomanjkljivosti. **Prvič:** če odboru za okolje predseduje nekdo, ki ni posebej zavzet za okoljsko problematiko, bo vsa institucionalna moč brez koristi. (Trdili bi lahko, da to velja za vsako institucionalno ureditev). **Drugič:** finančni odbor in odbor za okolje razvijeta svoje zamisli vsak zase. Zato je kasneje potrebna še faza pogajanj med obema odboroma. Na ta način je proces odločanja pomembnejša determinanta za merjenje moči med obema odboroma, čeprav sta načeloma oba odbora organizacijsko na podobnem mestu v zgradbi sistema odločanja. Ker nobenemu odboru ni treba upoštevati stališča drugega odbora, je približevanje njunih stališč lahko težko. Če je prednost posebnega in močnega odbora za okolje ob finančnem odboru v tem, da se vsi pomisleki v zvezi z okoljem izrazijo brekompromisno, 'necenzurirano' in neodvisno, potem se bo iskanje soglasja kasneje začelo s pozicij, ki si bodo daleč narazen.

Takrat bo pomembno, kako bodo urejali konfliktno situacijo. Če odbor za okolje vztraja na ločenih kolesarskih stezah in na zasaditi dreves in žive meje, finančni odbor pa ni pripravljen iti veliko dlje od postavitve znakov za omejitev hitrosti, kako bomo prišli do kompromisa? Na razpolago so štirje možni modeli:

(i) Iskanje soglasja v Svetu

Oba odbora delata vzporedno in dva paketa sprememb in pripomb se predložita celotnemu Svetu v nadaljnjo obravnavo. Tak scenarij je malo verjeten, saj je namen odborov deloma tudi to, da se izognemo takim dolgotrajnim vsebinskim in podrobnim razpravam v skupščini.

(ii) Oba odbora morata uskladiti stališča in predložiti Svetu en sam predlog.

Nikjer ni izrecno rečeno ali nakazano, da ima eden ali drugi odbor pri odločanju zadnjo besedo. Za ta model je potrebna spobuda, da sta obe strani končno v pogajanjih pripravljene doseči kompromis. Sicer bo pobuda na tej ravni zamrla, ker ne bo nikoli prišla do Sveta. Poleg tega bi bil tak postopek tudi organizacijsko dokaj težak.

(iii) V primeru spora ima eden od odborov pravico dokočne odločitve in najbolj verjetno bo to finančni odbor.

Dejansko se s tem izgublja načelo dveh enakopravnih odborov v okviru politične zgradbe Sveta in je že bližje štirislojni hierarhični ureditvi, kjer ima odbor za okolje vlogo nekakega 'filtra' med finančnim odborom in drugimi podrejenimi odbori. V praksi bi to pomenilo, da morajo predlogi podrejenih odborov najprej skozi odbor za okolje in jih šele nato ovrednoti finančni odbor. Tak postopek ni dosti drugačen od tistega, po katerem gredo predlogi istočasno v obravnavo odboru za okolje in finančnemu odboru pa se nato ravnotežje prevesi v prednost finančnemu odboru. Zato ta (iii) model ne uresničuje cilja uravnotežene moči med financami in okoljem in zato ni zaželen.

(iv) Končno odločitev pri iskanju soglasja med finančnim odborom in odborom za okolje ima v skladu z vnaprej določenimi pravili v rokah enkrat eden in drugič drugi.

Tak način spodbuja obe strani, da si dolgoročno skupaj prizadevata za soglasje. Zmaga v eni konfliktni situaciji bo pomenila težji položaj in manj možnosti vplivanja pri naslednjem primeru, ko se bodo pravila igre obrnila. Zelo verjetno bo to pripeljalo do dolgoročno kooperativnega obnašanja obeh odborov. Vendar pa obstaja tudi možnost, da vsak od odborov s preglasovanjem reši vsak drugi konfliktni primer, kar bi torej v 50 % pomenilo strogo okoljsko ureditev v drugih 50 % primerov pa bi imeli rešitev, ki bi bila ugodnejša s strogo finančnega stališča. Pri takem načinu bi lahko trpela kakovost odločanja zaradi pomanjkanja usklajenosti med interesi.

(B) Združeni odbor za finance in okolje

Ta model je zelo podoben rešitvi iz prejšnje točke (ii), kjer morata oba sicer ločena odbora doseči soglasje na enakopravni podlagi. Vendar se v tem primeru finančna in okoljevarstvena razmišljanja oblikujejo

sočasno in skupaj, tako da že na samem začetku ni toliko možnosti za radikalne rešitve v eni ali drugi smeri. To sicer ovira inovativne ideje in rešitve, vendar hkrati tudi preprečuje, da bi se preveč osredotočili na kratkoročne finančne ali okoljevarstvene koristi. Po kratki poti bodo kolegi, ki se soočajo s podobnimi interesi, med seboj razpravljali o tem, ali je možno financirati pameten okoljevarstven ukrep. Pri takem načinu dela bodo močne osebnosti imele pomembnejšo vlogo kot pri drugih dveh modelih. Če v takem skupnem odboru ni ljudi, ki bi se močno zavzemali za okolje, v odboru verjetno ne bo veliko zagovornikov dodatnih okoljevarstvenih ukrepov pri urejanju prometa v stanovanjski soseski. Zato pri takem modelu tvegamo, da bodo okoljevarstveni ukrepi ob prevladi finančnih pomislekov veljali za manj pomembne, pa čeprav je skrb za okolje uvrščena na visoko mesto v politični strukturi občinske uprave. Ta model je lahko vsaj delno uspešen edino le v primeru, če se okoljska 'stran' skupnega odbora zna osredotočiti na vplive vsake predlagane dejavnosti na naravna bogastva in na njihovo razpoložljivost. (Ob pičlih finančnih sredstvih lokalnih skupnosti v državah Srednje in Vzhodne Evrope se zdi odločitev za tak model pri njih neprimerna, če se želijo v političnih strukturah lokalnih skupnosti zavzemati za varstvo okolja.)

(C) Podrejeni odbor za okolje

Podrejeni odbor za okolje bi bil zadolžen za razpravljanje in vnaprejšnje odločanje o projektih, načrtih in programih in se pri tem osredotočati prvenstveno na njihov vpliv na okolje. Nato se ti projekti, načrti in programi ponovno predložijo Svetu v odločanje, in to preko odbora za politiko in finance, ki ima pravico predlagati spremembe ali zavrniti idejo v celoti. Vendar v našem hipotetičnem primeru drug odbor na istem hierarhičnem nivoju, kot je odbor za okolje, razpravlja o načrtu in o njem predhodno odloča. Tudi tu so možni različni načini formalnopravnega vključevanja okoljevarstvenih stališč v postopek odločanja:

(i) Brez institucionaliziranega sodelovanja.

Odboru na načrtovanje in transport je prepuščeno, da se posvetuje s sodelavci iz drugih odborov, katerih izkušnje bi jim lahko koristile. Na ta način lahko da odbor za okolje svoj prispevek k projektu urejanja prometa v stanovanjski soseski, pač odvisno od osebnih vezi med predsedujočima obeh odborov.

(ii) Odbor za okolje ima pravico dati pripombe.

Vsak predlog podrejenega odbora, ki zadeva posebna področja dela drugih podrejenih odborov, mora skozi postopek omogočanja pripomb teh odborov, preden se ga posreduje odboru za politiko in finance. Običajno imajo prizadeti odbori pravico dajati pripombe v določenem roku, po njegovem izteku pa izgubijo pravico do vplivanja na predlog.

(iii) Odbor za okolje je dolžan dati pripombe.

Več vpliva bi omogočal model, kjer dajanje pripomb ne bi bilo časovno omejeno in ki bi od prizadetih odborov zahteval, da dajo svoje pripombe (namesto da bi imeli le pravico dati svoje pripombe v določenem roku). Pomembnejše pa je vprašanje, kakšen vpliv bodo imele take pripombe: Ali jih je mogoče ignorirati? Ali jih je treba upoštevati in če da, kako? Ali je o njih treba poročati Svetu, na primer v obliki dodatka k prvotnemu predlogu?

Koliko dejanskega vpliva ima določen odbor, je bolj določeno z njegovim mestom v procesu odločanja kot z njegovim položajem v okviru politične zgradbe. Če ima odbor za okolje pravico dati svoje mnenje o zasaditvi dreves in o kolesarskih stezah, vendar lahko odbor za politiko in finance njegove pripombe ignorira, ne da bi Svet to sploh vedel, sta moč in vpliv odbora za okolje v medresorskih zadevah dokaj omejena.

3.3 Kadrovske zmogljivosti za okolje v lokalni vladi

3.3.1

Uporaba stalnega osebja

Ob tem ko se lokalna oblast odloča, kako naj se najbolje organizira za urejanje okoljskih zadev, mora tudi upoštevati, ali in kako naj zaposli svoje lastno osebje in/ali naj pritegne zunanje sodelavce za delo na področju okolja.

Med prednostmi stalno zaposlenega osebja so:

- podrobno poznavanje lokalnih razmer in izkušnje;
- pridobljene delovne izkušnje, ki so primerne za lokalne lokalne okoliščine;
- dolgoročna perspektiva;
- neprekinjeni stiki za vse, ki prihajajo od zunaj;
- osebna zavzetost in motiviranost za lokalno javno dobro.

To jim omogoča, da možne probleme zaznajo, še preden nastopijo, in da vidijo možnosti za medresorske rešitve, ki rešujejo več problemov hkrati.

Imajo pa tudi zahteve, ki jih je treba izpolniti, da se ti talenti lahko optimalno izkoristijo:

- primerno šolanje;
- neprestano dopolnjevanje in izboljševanje znanja in strokovnosti;
- možnosti za osebno napredovanje in druge spodbude;
- čas in možnosti za proučevanje širših tem.

Slabe strani pa so, da tako osebje lahko postane ozko usmerjeno in omejeno pri svojem načinu dela in ni odprto za nove ideje. Vendar bomo to lahko preprečevali z dobrim šolanjem in strokovnimi razvojnimi programi.

Vključevanje osebja

Uresničevanje načrta dejavnosti za okolje (glej 2. zvezek) bo uspešnejše, če osebje ne bo le plačano za njegovo izvajanje, ampak bo z zgodnjim vključevanjem v proces razvilo osebno zavezanost temu programu. Ko se je lokalna oblast zavezala začeti kampanjo za okoljske dejavnosti, je na vseh ravneh lokalne oblasti potrebno šolanje, da se med vsemi

uradniki in svetniki dvigne raven ozaveščenosti za okoljske zadeve in spodbuja ustvarjalno mišljenje. Da bi imeli od tega koristi, moramo imeti delo organizirano tako, da se ideje osebja zbirajo in vključijo v proces opredeljevanja politike in usmeritev za okolje. Vidna zavzetost svetnikov in višjih uradnikov bo še podkrepila pomembnost teh zadev.

Redna poročila o doseženem napredku v procesu načrtovanja dejavnosti bodo pomagala obdržati zainteresirane in motivirane tudi tiste uradnike, ki niso neposredno vključeni. Ponazarjala bodo tudi razvoj politike za okolje od osnovne filozofije in vizije preko ciljev do posameznih možnih rešitev in nalog, tako da uradniki lahko razumejo miselne procese, ki vodijo to dejavnost in ne dobijo v roke le lep pakiranih programov, ki jih morajo nato izvajati. Ko se razpravlja o posameznih možnih rešitvah in nalogah, morajo biti uradniki iz pristojnih oddelkov še tesneje vključeni v proces, in posameznike, ki sodelujejo na sestankih, je treba spodbujati, da o tem poročajo v svojih enotah in oddelkih.

Ko je načrt dejavnost sprejet, boste morda ugotovili potrebo po čisto strokovnem šolanju, da bi lahko izvajali načrt, ali pa boste morali poiskati strokovne svetovalce, da vam bodo posredovali svoje izkušnje.

Zmogljivosti in pomisleki zaradi preobremenjenosti z delom

Tudi motiviranu osebju bo interes kmalu upadel, če bodo preobremenjeni z delom in pričakovanji o tem, kaj vse bodo lahko storili. Naloge je treba razdeliti v skladu z zmogljivostjo in strokovnim znanjem osebja. V nadaljevanju bomo govorili o tem, kako bo šolanje pomagalo razviti znanja in spretnosti, s katerimi se bo izboljšala delovna zmogljivost redno zaposlenega osebja.

Prav tako pomembno je razmisliti o obremenjenosti ljudi z delom. Vsak posameznik zmore in se lahko lahko posveti le določeni količini dela. Že pred načrtovanjem projektov in določanjem delovnih programov in seznamov nalog je treba realistično oceniti, koliko osebja je na razpolago. Razpoložljivi delovni čas osebja je lahko ozko grlo, če nismo pravilno upoštevali delovnih obremenitev. Vprašajte se, kdo bo določeno delo opravil in v kakšnem času. Ne načrtujte projektov

in ne obljublajte izvedbe v določenih rokih, če niste prepričani, da imate osebje z dovolj razpoložljivega časa za delo na določenem projektu. Če osebje dela s polno zmogljivostjo, bo še dodatno povečanje delovne obremenitve verjetno imelo za posledico nedokončane posle in delo ne bo opravljeno.

Šolanje za okolje

Nedavne študije so pokazale pomanjkanje izkušenosti in posebnega strokovnega znanja pri izvoljenih funkcionarjih in pri strokovnem osebju novo organiziranih lokalnih vlad Srednje in Vzhodne Evrope (Regulska, 1993). To še zlasti velja za področje okolja. Ljudje, ki upravljajo okolje, imajo navadno različno strokovno predizobrazbo. Študirali so zemljepis, urbanistično načrtovanje, arhitekturo, gradbeništvo, biologijo, kemijo, geologijo, pravo, upravno organizacijo, medicino itd.. Oceniti je treba dve področji njihovih zmožnosti:

- da lahko opravljajo posebne naloge na podlagi prejšnjih delovnih izkušenj in tečajev dopolnilnega izobraževanja ali da se lahko ustrezno šolajo;
- da lahko prispevajo k nadaljnjemu razvoju dela v oddelku, se z njim identificirajo in so ustvarjalni.

Da bi to lahko ocenili, moramo opredeliti posamezne delovne naloge določenega delovnega mesta pred razpisom ali izbiranjem kandidatov. Ni dovolj vedeti, da potrebujemo človeka za upravljanje okolja; poznati je treba njegove posebne naloge in določiti, kako kakovostno jih mora opravljati. Morda potrebujete ustvarjalnega oblikovalca usmeritev in politike, da bo sprožil in začel izvajati proces načrtovanja dejavnosti; morda metodika z znanstvenim načinom razmišljanja, da bo vodil projekt oskrbe z vodo in čiščenja odpadnih vod, in morda komunikativnega sodelavca za dviganje okoljske ozaveščenosti med uradniki in državljani. Vse to sicer lahko najdete v eni osebi, bolj verjetno pa je, da bodo to trije ljudje, čeprav bodo morda imeli vsi enaka dokazila o strokovni usposobljenosti.

Ni treba, da so vse sposobnosti združene v enem samem človeku. Uravnoteženi timi, ki jih sestavljajo ljudje z različnimi strokovnimi znanji in veščinami, ki se med seboj dopolnjujejo, so zelo dragoceni, če le imamo na razpolago dovolj sredstev.

Osebje na vseh ravneh je treba spodbujati, da razmišljajo o potrebnem dodatnem strokovnem usposabljanju in o tem razpravljajo s svojimi vodji. Morda bo mogoče pripraviti osebni načrt izobraževanja, tako da bo posameznik lahko izkoristil ustrezne možnosti, ko se bodo pojavile.

Za okoljsko izobraževanje in strokovni razvoj je na razpolago veliko virov, ki so primerni za različne razmere in zahteve. Novo imenovanemu uradniku, ki potrebuje osnovno izpopolnjevanje na določenih področjih, ne bo veliko koristila udeležba na mednarodni konferenci strokovnjakov, ki bodo govorili v strokovnem jeziku, ki se ga še ni naučil. Za takega uradnika bo veliko bolj koristno, da ga pošljete na lokalno univerzo ali

izobraževalno ustanovo na kratek tečaj iz določenega področja, na katerem bo delal. Podobno bo imel uradnik, ki že vrsto let dela na določenem področju veliko koristi od mednarodne konference ali programa izmenjave strokovnjakov, kjer bo s svojimi kolegi lahko razpravjal o svojem posebnem področju ter si pridobil nove poglede in ideje.

Za razpravo o različnih zahtevah za šolanje in o tem, kako jih lahko izpolnimo, se uprava lahko razdeli na:

A. svetovalno osebje

kot so vodeje uradov, kadroviki in inštruktorji, finančni svetovalci,

B. tehnično osebje

ki izvaja tehnične postopke, potrebne za upravljanje okolja, vzorčenje vode, zbiranje smeti, saditev dreves itd. ,

C. strokovno osebje in vodje enot in oddelkov

ki so odgovorni za vodenje tehničnega in svetovalnega osebja ter strokovnih dejavnosti, za predračunavanje potrebnih sredstev in načrtovanje dela svojega oddelka ali enote,

D. višji poslovodni delavci

direktorji oddelkov, predsednik oziroma župan,

E. voljeni funkcionarji.

ki jim bo prav tako koristila določena oblika izobraževanja in jih zato ne smemo izločiti. Lahko jih razdelimo na tiste, ki so člani odbora za okolje ali odbora za upravljanje okoljskih zadev, in na vse ostale, če je to v politični zgradbi pomembno.

Izobraževanje in usposabljanje za okolje bi grobo lahko razdelili na tri različna področja:

- dviganje okoljske ozaveščenosti - za spodbujanje ustvarjalnega razmišljanja o politiki in notranjem delovanju lokalne oblasti. To je pomembno za vse osebje in politike v lokalni upravi (in - v drugačni obliki - za vso lokalno skupnost. O tem bomo govorili v 8. zvezku).
- strokovno usposabljanje - za usposabljanje posameznikov, da bodo strokovno zmožni izvajati posebne delovne naloge pri upravljanju okolja. To je primerno za osebje na delovnih mestih upravljanja okolja, bodisi v oddelku za okolje ali na kakem drugem delovnem mestu.
- usposabljanje za okoljsko upravljanje; to odpira širše poglede na razvoj medresorskih oblik dela in preproste "elegantne" rešitve za večplastne probleme. Primerno je
 - (i) za strokovno osebje, ki se ukvarja z okoljem, in za vodje enot in oddelkov, zlasti tistih, ki morajo svetovati v zvezi z okoljskimi zadevami;
 - (ii) za člane zelenih timov, če jih imamo; in
 - (iii) za višje poslovodne delavce.

Lokalno in regionalno sodelovanje med vzhodom in zahodom

Skoro vsa združenja zahodnoevropskih lokalnih in regionalnih skupnosti so razvila programe za pomoč novo izvoljenim funkcionarjem lokalnih skupnosti v Srednji in Vzhodni Evropi pri izvajanju njihovih nalog. Ta pomoč pogosto prihaja v obliki posebnih izpopolnjevalnih tečajev. Programe sodelovanja na področju varstva okolja in z okoljem povezanih področjih trenutno ponujajo Nemčija, Danska, Finska, Italija, Nizozemska, Norveška, Avstrija, Švedska, Švica in Združeno kraljestvo. Tudi Evropska unija, Svet Evrope, Svet evropskih občin in regij (CEMR), Skupščina evropskih regij (AER) in Organizacija združenih mest (UTO) so razvile programe za pospeševanje stikov, izmenjavo izkušenj in znanja ter partnerstvo med lokalnimi vladami Zahodne Evrope ter Srednje in Vzhodne Evrope.

(Vir: Stalna konferenca lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope (1993): Poročilo o razvoju lokalne in regionalne samouprave v državah Srednje in Vzhodne Evrope. Pojasnjevalni zapis. Strasburg: Svet Evrope)

Viri za okoljsko usposabljanje

Dviganje ozaveščenosti bo verjetno najlažje opravila lokalna oblast sama v obliki debatnih skupin, delavnic in seminarjev. V to bi lahko vključili strokovne izobraževalce in strokovnjake s področja okolja, ki bi zagotovili strokovno znanje, lahko pa tudi lastno osebje, ki se ukvarja z okoljem, če so za to primerno usposobljeni.

Strokovno usposabljanje lahko organizira lokalna oblast kot interno izobraževanje, lahko pa poteka v obliki zunanjih tečajev pri lokalnih, regionalnih ali mednarodnih izobraževalnih ustanovah ali na univerzah, odvisno od pogostnosti potreb po določenem usposabljanju in stopnje specializacije. Tako se usposabljanje za uporabo določene opreme, ki je splošna v vsej upravi, na primer splošni sistem arhiviranja ali - če imamo računalnike - programski paket urejevalnika besedil, ali opreme, ki se uporablja samo v določeni lokalni skupnosti, kot je na primer oprema za zbiranje odpadkov, lahko najbolj gospodarno organizira v sami lokalni upravi. Za druge zadeve pa bo morda bolje najeti strokovne izobraževalce, na primer za uvajanje novega računalniškega programa, ki ga lahko uporablja le nekaj ljudi, ali za tečaj o upravljanju proračunskih sredstev.

Specialistično usposabljanje na širšem področju upravljanja okolja je težje najti. Verjetno se bo pokazala potreba po daljšem izobraževalnem tečaju na univerzi ali drugi izobraževalni ustanovi ali pa se lahko organizira serija krajših tečajev za različna tematska področja.

Ko smo si pridobili določeno stopnjo strokovnosti in izkušenj, lahko raven znanja ohranjamo in širimo s sodelovanjem na primernih konferencah, s predavanji

in celo z izmenjavo strokovnjakov z drugimi državami, kjer je to mogoče.

Strokovni ogledi na kraju samem in ekskurzije za proučevanje določenih problemov in rešitev na področju lokalne skupnosti, drugje po državi ali v drugih državah so lahko zelo dragocena izkušnja za funkcionarje, ki sprejemajo odločitve, tako da imajo jasnejše predstave o stvarnem izgledu problemov in rešitev o katerih odločajo.

Pred odločanjem o posebnih ukrepih za umirjanje prometa v mestih Hertfordshira so uradniki iz oddelka za načrtovanje in transport popeljali svetnike na kratko ekskurzijo po nekaterih mestih Nemčije, kjer so različne ukrepe že uporabljali, tako da so jih lahko proučili.

To ni nujno zelo drago, če so svetniki pripravljeni potovati z javnimi prevoznimi sredstvi in ne zahtevajo vsak svoje hotelske sobe.

Vrsta državnih vlad in mednarodnih ustanov izvaja programe usposabljanja v Srednji in Vzhodni Evropi. Mednarodna akademija za okolje v Ženevi je nedavno izvedla študijo o teh programih (glej poročilo v nadaljevanju).

Financiranje ustanov za okoljsko usposabljanje v srednji in vzhodni Evropi

Več mednarodnih in državnih organizacij za pomoč se je odzvalo na splošno pomanjkanje izšolanih in izkušenih strokovnjakov za upravljanje okolja v Srednji in Vzhodni Evropi tako, da so pripravili programe usposabljanja za ljudi, ki odločajo o okoljskih zadevah na ravni vlade oziroma državne uprave, za tehnične strokovnjake in za vodje nevladnih organizacij. Ti programi pokrivajo širok spekter okoljskih področij, kot so na primer spremljanje stanja in nadziranje onesnaževanja, presoja vplivov na okolje, institucionalna organiziranost, okoljska zakonodaja in politika, ravnanje z odpadki in okoljsko izobraževanje.

Mednarodna akademija za okolje je objavila obsežno študijo o financiranju ustanov s programi usposabljanja za upravljanje okolja v Srednji in Vzhodni Evropi: Martin, Gillian S. (1992), Pregled in analiza programov usposabljanja za upravljanje okolja v Srednji in Vzhodni Evropi, ki jih sponzorirajo zunanji pobudniki. Sklepno poročilo, Ženeva, Švica: Mednarodna akademija za okolje.

Dokument vključuje 1) analizo programov usposabljanja za upravljanje okolja za države v Srednji in Vzhodni Evropi, ki jih ponujajo medvladne organizacije, državne vlade, nevladne organizacije (NVO) in fundacije; 2) pregled po posameznih državah o tekočih načrtih in projektih usposabljanja v Srednji in Vzhodni Evropi, in sicer za Bolgarijo, Češko in Slovaško zvezno republiko, Madžarsko, Poljsko, Romunijo, Estonijo, Latvijo, Litvo in Skupnost neodvisnih držav; 3) primere za proučevanje o

potrebah za usposabljanje, državnih prizadevanjih in pobudah za usposabljanje za upravljanje okolja na lokalni ravni na Poljskem in v Ukrajini; 4) dodatke s seznamom česopisov, podatkovnih baz in svetovalcev na tem področju ter osebe za stike z vladami držav Srednje in Vzhodne Evrope.

Naslov za stike: Martin S. Gillian, koordinator projekta, Mednarodna akademija za okolje, 4 chemin de Conches, CH-1231 Ženeva, Švica. Tel.: +41-22/789 13 11; faks: +41-22/789 25 38.

Dviganje okoljske ozaveščenosti na lokalni ravni

Dviganje ozaveščenosti, ki jo imajo ljudje o okoljskih zadevah, je predruženje razmišljanja med drugim o:

- kratkoročnih in dolgoročnih vplivov dejavnosti in izdelkov na okolje;
- pravicah, poštenosti in dolžnostih;
- kakovosti življenja;
- občutku za skupnost, in še zlasti o
- stroških dejavnosti in izdelkov.

O stroških običajno razmišljamo s finančnega vidika. Vanje pa se vključujeta tudi človekov čas in njegovi napor, ker tudi to dvoje lahko izrazimo v denarju. Težje pa je določiti stroške za mnoge zadeve okolja: koliko je "vredna" vrsta ki je obsojena na uničenje? Koliko je "vreden" dostop do čistega zraka in vode? Koliko ljudi ob nakupu vrečke žebeljev pomisli na zemljo, uničeno zaradi rudnika, v katerem so kopali rudo, na ogljikov dioksid, ki se je sproščal ob taljenju rude in izdelavi žebeljev, na izpušne pline in motorno olje, ki ga je porabil tovornjak za dovoz žebeljev do trgovine. Vse te škode za okolje ni mogoče nadomestiti z nekaj tolarji plačila za žebelje.

Dviganje okoljske ozaveščenosti med osebjem je koristno samo po sebi, pomaga pa tudi ustvarjati večjo motiviranost za delo za javno dobro v svoji lastni skupnosti:

- osebje lahko razvije čut za skupnost - motivacijo, ki spodbuja prizadevanja za boljšo kakovost življenja zase in za lokalno skupnost;
- osebje bo več razmišljalo o neposrednih in posrednih vplivih osebnega vedenja in strokovnega ravnanja in dejavnosti na okolje, če bo poznalo probleme okolja in rešitve zanje;
- razvije se lahko čut za to, da je treba razmišljati ne le o kratkoročnih ampak tudi o dolgoročnih vplivih;
- spoznanje, da rutinsko ukrepanje ne zadošča za reševanje mnogih celostnih vidikov okolja v modernem urbanem življenju, lahko spodbudi ustvarjalnost pri reševanju problemov.

Da bi lahko izbrali najboljše metode dela, potrebujemo podatek, kaj potrebuje večina ljudi za to, da okoljsko razmišlja. Tako je dviganje ozaveščenosti dvosmerni

proces: ko začno ljudje razmišljati o teh vidikih svojega dela, ugotovijo, da potrebujejo več podatkov, če hočejo izbrati dobre rešitve. Zato morajo ljudje, ki začno dvigati ozaveščenost, pričakovati dodatna vprašanja in jim slediti.

Na ravni vsakega posameznega sodelavca uprave, je cilj dviganja ozaveščenosti spremeniti njihov osebni odnos do okolja in vplivati na njihove pravilne izbire; prepričati jih, da bi razmišljali o okolju, preden kaj uporabijo ali kaj novega kupijo ali kakor koli ukrepajo.

Na ravni celotne lokalne oblasti je cilj ozaveščanja uvajanje drugačnih poudarkov v skupno politiko in s tem tudi v dejavnosti.

Za uspešno dviganje ozaveščenosti je potreben jasno začrtan cilj, ki ga razumejo tako učitelji kot tisti, ki se učijo.

Osebjem bi moralo spoznati in razumeti:

- pomembne globalne, regionalne in lokalne probleme okolja ter njihove politične in gospodarske vplive. Zato bo potrebnih veliko informacij in razprav z izobraževalci, ki tematiko dobro poznajo;
- široka načela in prioritete okoljske strategije, ki jo je lokalna oblast pripravila in potrdila; seznanjanje s strategijo je dvosmerni proces, v katerem se razlaga napredek in vse poziva k razpravi in dajanju pripomb;
- vpliv storitev, ki jih izvaja njihov oddelek, na okolje;
- kako lahko njihov oddelek prispeva k reševanju lokalnih okoljskih problemov.

Tudi zadnji dve spoznanji naj bi potekali kot dvostranski proces, v katerem izobraževalci dajejo predloge, s katerimi spodbudijo razpravo, nato pa sprejemajo mnenja in pripombe ter iz tega gradiva oblikujejo skladne usmeritve.

Kdo naj usposablja osebje?

Strokovni izobraževalci vrjetno ne bodo dovolj dobro poznali dejavnosti lokalnih skupnosti, zato bodo te podatke morali posredovati domači strokovnjaki. Zunanje izvedence lahko uporabimo za obravnavanje globalnih in regionalnih okoljskih zadev. Če je treba, lahko vodi in usmerja sestanke poklicni izobraževalec, ki pomaga spodbujati razpravo.

Kako naj bi bilo usposabljanje prostorsko urejeno?

Vsaka skupina za usposabljanje naj šteje le nekaj (5 - 10) ljudi. Navadno ljudje ne izražajo radi svojih mnenj v velikih skupinah in razprava v skupini je zelo pomemben del celotne izobraževalne dejavnosti, in to prav tako velja za izobraževanje odraslih. Sedeži naj bi bili prosto razporejeni, na primer približno v krog raje kot v vrsto. Tudi to lahko pomaga pri razpravi, če ljudje nekatere člane skupine že poznajo.

Kako naj bi usposabljanje potekalo ?

Sestavljeno naj bo iz kratkih predavanj in dolgih

razprav. Namen predavanj naj bi ne bil samo dati določeno količino informacij ampak tudi sprožiti razpravo in spodbuditi ljudi, da k njej prispevajo.

Večina ljudi se raje ne izpostavlja in mnogi bodo svoje dvome in pomisleke razkrili šele potem, ko si bomo pridobili njihovo zaupanje. Bistveno pa je, da pridejo vsi taki dvomi na dan, ker je to edini način, da o njih razpravljamo in jih, upajmo, preženemo; vendar si je treba vzeti čas, da se v skupini ustvarijo taki odnosi, da bodo ljudje dovolj sproščeni za izražanje dvomov in pomislekov.

Učitelji in zavzeti člani osebja bi morali biti pripravljene na dokazovanje in utemeljevanje o vseh zadevah. Ob vsaki postavljeni trditvi je potrebna temeljita razprava, saj je večina ljudi pripravljenih spremeniti svoja stališča le, če čuti, da so njihovemu mnenju spoštljivo prisluhnili.

Tudi razpravljanje s kolegi je dobra vaja za učitelje in zavzete člane osebja, saj osebje lokalne uprave verjetno predstavlja povprečen presek lokalnega prebivalstva in bo zato verjetno povedalo večino mnenj in protiargumentov, ki jih je slišati med prebivalstvom na sploh.

Nekaj sestankov naj bo namenjenih tudi zbiranju idej s skupinskim ustvarjalnim razmišljanjem. V majhni skupini lahko s takim načinom dela, ko ljudi spodbujamo, da prosto izražajo svoje ideje brez vsakih vrednostnih sodb na določeno temo, z navzkrižno oplemenitenim razmišljanjem pridemo do novih idej. To nas pripelje do neobičajnih in izzivalnih pogledov na probleme in možne rešitve.

Tudi obiski dokončanih okoljskih projektov so lahko spodbuda za nove zamisli. Nič ne spodbuja novih idej bolj kot praktične zamisli o tem, kaj bi lahko storili v svoji neposredni okolici in kako. To bo še najpomembnejše pri razmišljanjih o tem, kako lahko določen oddelek ali služba dela na način, ki bo primernejši za okolje.

Med tem ko lahko da uspešen projekt veliko informacij, pa je manj uspešen projekt pogosto prav tako koristen kot vir idej za to, kaj bi lahko storili bližje doma in kako bi to storili bolje.

Vse obiske je treba vnaprej pripraviti in po ogledu o njih razpravljati, če želimo doseči njihovo polno vrednost.

Za novo osebje, ki se vključi šele po začetnih dejavnostih za okolje mora lokalna uprava pripraviti tudi gradivo o okoljski ozaveščenosti in o svoji zavezanosti okolju. Dejavnosti za dviganje ozaveščenosti bo treba ponoviti, ko se osebje zamenja. Ko je lokalna oblast izdelala svojo okoljsko strategijo ob dejavnem sodelovanju svojega osebja in lokalnega prebivalstva, jo je koristno podati v obliki kratke izjave o njenem poslanstvu. Taka izjava učinkuje kot nenehna spodbuda in kot vodič po okoljski politiki za nove člane osebja.

Strokovno usposabljanje

Kot smo že navedli, naj bi strokovno usposabljanje zagotovili v svoji hiši. Kadar mora večja skupina ljudi pridobiti podobna znanja in spretnosti in kadar je tako usposabljanje specifično za določeno lokalno skupnost.

Tovrstno usposabljanje verjetno najbolje posredujemo z dostopom do praktičnih izkušenj, za kar potrebujemo majhne skupine in inštruktorja, ki dobro pozna določen postopek ali opremo. Ko to izvajamo prvič in za novo opremo, bo morda treba povabiti inštruktorja od proizvajalca, ko pa opremo in podobno že dobro poznamo, lahko znanje posredujejo drugim izkušeni kolegi, ki z opremo delajo. Pri delu s strojno opremo je treba redno preverjati varnostne predpise pri navodilih. Vendar so to splošne stvari, ki veljajo za vsako strokovno usposabljanje in niso vezane samo na okolje.

Strokovnjaki za okolje se bodo morali usposabljati za izpolnjevanje svojih nalog v lokalni upravi. Tako šolanje interno verjetno ne bo mogoče in če novo imenovano osebje ni ustrezno usposobljeno, bodo taka znanja morali pridobiti v zunanjih ustanovah, na primer na univerzah.

Za to bodo lahko primerni daljši tečajji ali pa vrsta krajših tečajev za določene teme. To je odvisno od potreb in od razpoložljivih oblik usposabljanja. V dodatku je seznam ustanov, ki ponujajo šolanje.

Po zaključenem strokovnem usposabljanju je treba znanje po potrebi obnavljati in širiti. Tako lahko posameznik napreduje in izboljšuje svoje delovne zmožnosti in izkušnje. Članstvo v strokovnih inštitucijah je lahko dodatna motivacija za seznanjanje z najnovišimi spoznanji in pomoč pri organizaciji posebnih tečajev.

Udeležba na konferencah, predavanja in sodelovanje v programih izmenjave strokovnjakov lahko osvežilno prispeva k razmišljanju izkušenega osebja in širi njihove poglede na delo, ki ga opravljajo. Sodelavce, ki se udeležijo takih konferenc ali izobraževalnih tečajev, ki niso na razpolago tudi vsem drugim, je treba spodbujati, da o tem poročajo in pridobljeno znanje posredujejo tudi drugim.

Usposabljanje za upravljanje okolja

Upravljanje okolja je vseobsegajoč pojem, ki pokriva mnoge različne dejavnosti lokalne vlade. Uradniki v organizaciji morajo dovolj dobro poznati različne dejavnosti, da lahko vzpostavljajo medresorske stike. Na ta način se lahko razvije preprosta, elegantna politika, kjer imajo določene usmeritve dejavnosti večstranske koristne učinke.

Izobraževalne ustanove ponujajo različne tečaje za upravljanje okolja, vendar je veliko mogoče doseči le z izkušnjami, z usposabljanjem na različnih vidikih lokalne vlade ter ob sodelovanju s kolegi iz drugih lokalnih uprav in zunanjih inštitucij.

Taki tečaji so navadno usmerjeni v osebno izpopolnjevanje in zelo zavzeti posamezniki si jih bodo sami izbrali; njihov entuziazem je treba po najboljših močeh podpirati. Taki ljudje lahko postanejo inovatorji in nosilci naprednih idej, ki so resnična gonilna sila razvoja ustvarjalne politike.

3.3.2 Vključevanje zunanjih svetovalcev

Čeprav bi morda bilo funkcije upravljanja okolja mogoče privatizirati, bi zasebne družbe, ki bi te funkcije pogodbeno izvajale, redno zaposlovale osebe za izvajanje storitev z vsemi prednostmi, slabostmi in zahtevami, ki smo jih že opisali. Različne oblike privatizacije so podrobneje obdelane v 4. zvezku, zato si bomo v tem zvezku ogledali le delo s svetovalci (zunanji sodelavci) v okviru lokalne uprave.

Vloga svetovalcev (zunanjih sodelavcev) je, da dopolnjujejo delo redno zaposlenih. Zagotavljajo lahko:

- posebne izkušnje, ki jih v oddelku ni;
- nove raziskave;
- dodatno kratkoročno sodelovanje kot tudi dodatno osebe za enkratne projekte ali sicer neobičajne naloge, za katere je treba zbrati podatke;
- različne, po možnosti objektivnejše poglede na posebna vprašanja;
- jasnost pri določenem problemu.

Da bi to lahko prispevali, morajo biti:

- strokovno usposobljeni;
- od vseh strani priznani kot ustrezni izvedenci;
- zadolženi za jasno določeno nalogo, ki je prav tako priznana od vseh strani;
- pristojni partnerji (redni sodelavci oziroma člani) v lokalni vladi.

Zadnja alineja se nanaša na pogodbeno zaposlovanje zunanjih sodelavcev (kar obravnavamo v nadaljevanju) kakor tudi na neprekinjeno sodelovanje pri delu. V manjših občinah bo pogosto župan sklepal pogodbe z zunanjimi sodelavci in se pogajal o pogojih. Učinkovitost zunanjega svetovalca je v veliki meri odvisna od sposobnosti osebe, ki sklepa pogodbo z zunanjim sodelavcem, da pozna in razume potrebe, pričakovanja in točne cilje pogodbe. Poleg tega bo zunanjega sodelavca verjetno treba nenehno usmerjati in ga redno nadzorovati in s tem zagotoviti, da obe strani enako razumeta njegovo nalogo. Če zunanjim sodelavcem prepustimo izvajanje določene naloge brez strokovnega vodenja, bomo nad rezultati zelo verjetno razočarani. Za to pa je prav toliko kriv zunanji svetovalac kot tisti, ki je z njim sklenil pogodbo in bi moral nekaj vedeti o zadevah, ki so vključene v delo zunanjega sodelavca.

Svetovalci lahko delajo v prostorih lokalne uprave ali

pa v svojih uradih, pač odvisno od narave naloge. Če smo na primer začasno preobremenjeni z delom, na primer ob izvajanju novega zakona, se lahko delovna obremenitev redno zaposlenih zmanjša s tem, da angažiramo zunanje sodelavce za izvedbo potrebnih raziskav, ki bi jih sicer opravili sami. S tem sprostimo osebe, da se lahko posveti trenutno večjemu obsegu dela. Za tako delo bi zunanji sodelavci lahko ostali v svojih uradih in po potrebi kontaktirali redno zaposlene uradnike. Nasprotno pa lahko zaposlimo zunanje sodelavce za določen krajši čas, da opravljajo običajno strokovno delo v enoti, dokler krizno obdobje ne mine ali dokler se redno zaposlene osebe še usposablja. V takem primeru morajo delati skupaj z redno zaposlenimi v istih pisarnah.

Za kaj naj ne bi vključevali zunanjih sodelavcev ?

Zunanje sodelavce sicer lahko uporabimo za pomoč in raziskave v procesu priprave politike, nevarno pa jih je naprositi za vrednostne presoje ali da vstopijo v politično areno. Stalno jih je treba preverjati in ohranjati ravnotežje. Zunanji sodelavci oziroma svetovalci imajo tudi druge stranke in skrite motive (kar pomeni, da imajo poleg opravljanja nalog za vas še druge interese, na primer navezovanje poslovnih stikov zaradi kasnejše zaposlitve).

Čeprav je določeno delo opravljeno strokovno neoporečno, je lahko javno mnenje o njegovi vrednosti popolnoma odklonilno, če se ve, da ista svetovalna firma dela tudi za nasprotne interese. Pri načrtovanju rabe prostora bi bila na primer velika družba z dolgotrajnimi izkušnjami pri izdelavi velikih uporabniških projektov s čisto strokovnega stališča idealna za pripravo projekta politike mesta na področju okoljevarstvenega nadzora nad novimi podjetji, ki želijo graditi v mestu nove tovarne. Toda kdo iz javnosti bi zaupal politiki, ki bi jo predlagala družba, za katero se ve, da zastopa interese investitorjev novih dejavnosti?

Sklepanje pogodb z zunanjimi sodelavci

Zunanje svetovalce in sodelavce navadno najdemo preko neposrednih stikov ali razpisov. Ko se oddelek prvič odloča za zaposlovanje zunanjih sodelavcev, bo verjetno težko poiskati primerno osebo ali formo. Verjetno je najlažja pot ta, da kolege iz drugih mest, v državni vladi ali na univerzah in ustanovah poprosimo za priporočila. Za nadaljnje podatke pa je treba nastaviti in voditi kartoteko vseh možnih sodelavcev s pripombami o njihovih izkušnjah in sposobnostih. Vse ponudbe ali druge podatke o svetovalcih oziroma zunanjih sodelavcih, ki jih zberemo ali dobimo v urad, je treba hraniti, dokler ni vzpostavljena baza podatkov o možnih ljudeh in družbah.

Ponudbe bodo prišle tudi na podlagi oglaševanja oziroma razpisov v ustreznih nacionalnih časopisih ali strokovnih revijah za določena področja. Vendar ne bomo imeli podatkov o zanesljivosti in strokovni usposobljenosti teh firm, če ne bodo poslale tudi referenc in se o njihovem delu ne bomo mogli pogovoriti z njihovimi prejšnjimi delodajalci.

V vseh primerih pa moramo imeti pri stikih z zunanjimi sodelavci in svetovalci zelo jasne misli o tem, kaj natančno naj bi njihova naloga bila in v kakšni obliki naj dostavijo rezultate.

Razpisi za zbiranje ponudb

Lokalne vlade, ki zaposlujejo zasebna podjetja za opravljanje storitev ali dobave in najemajo zunanje sodelavce, se za oddajanje del po pogodbah običajno poslužijo natečajev, razpisov za zbiranje konkurenčnih ponudb. Javni razpis za zbiranje ponudb zagotavlja naslednje koristi:

- odgovornost pred javnostjo;
- najboljšo storitev za dano plačilo;
- pošten odnos do ponudnikov.

V mnogih državah že imajo predpise o tem, kdaj in kako morajo lokalne vlade zbirati ponudbe z javnim razpisom. Na splošno uporabljajo lokalne vlade javne razpise za:

- oddajanje izvajanja lokalnih storitev (zbiranje odpadkov, prevoz itd.) pogodbenim izvajalcem ali dajanje zemlje v zakup (poglavje 4.6.2: Oddaja del pogodbenim izvajalcem);
- nabavo blaga, opreme, vozil itd. (11. zvezek: Upravljanje okolja na lokalni ravni);
- zaposlovanje zunanjih sodelavcev za okoljevarstveno delo (projekti, politika, študije vplivov, ocene onesnaženosti itd.) (poglavje 3.3.2: sklepanje pogodb z zunanjimi sodelavci);
- sklepanje pogodb z zasebnimi družbami za gradbena dela, določene vrste vzdrževalnih del itd.

Postopek razpisa za zbiranje ponudb mora potekati po naslednjih devetih korakih:

1. določitev zahtev za storitev;
2. objava nameravane oddaje storitev;
3. sprejem prijav zainteresiranih;
4. ožja izbira možnih ponudnikov (navadno do šest);
5. objava razpisa za zbiranje ponudb;
6. sprejem ponudb po razpisu;
7. ovrednotenje ponudb;
8. porazpisna pogajanja;
9. oddaja pogodbenih del.

Načela učinkovitega javnega zbiranja ponudb so:

Dati je treba jasno in natančno napisano informacijo o zahtevah projekta. Že na tej stopnji mora lokalna oblast določiti vsa okoljevarstvena merila za dobavljeni izdelek, opravljeno delo ali izvajano storitev. Teh meril ni mogoče uvajati šele v fazi izbiranja in zato je ta prvi korak izredno strateško pomemben. Razen tega se meril ne sme spreminjati med potekom razpisa ali po sprejemu ponudbe. Če se ugotovi, da

so spremembe nujne, je treba podaljšati rok za oddajo ponudb, tako da ponudniki lahko ponovno pregledajo svoje ponudbene kalkulacije. Na tej točki je treba podrobno opredeliti vse za okolje najprimernejše ravnanje, zahtevano od zunanjih sodelavcev, ker izpolnjevanje takih zahtev lahko vpliva na stroške. Če ima torej lokalna skupnost kodeks okolju najprimernejšega ravnanja, katerega izpolnjevanje interno zahteva pri vsem svojem delu, ni razloga, da ne bi izpolnjevanja teh zahtev pričakovali tudi od zunanjih sodelavcev, kadar delajo za lokalno skupnost; vendar morajo biti o tej zahtevi obveščeni že na samem začetku razpisnega postopka.

Vsi potencialni ponudniki bi morali istočasno prejeti enake informacije o zahtevah projekta. To pomeni, da bi bilo treba vzpostaviti mehanizem, da po izdaji poziva za oddajo ponudb bodisi ne bi odgovarjali na nobena vprašanja več ali pa, bolje, da bi vsa vprašanja zbrali in dali odgovore vsem potencialnim ponudnikom. Tako bi lahko določili skrajni rok za pisno oddajo vseh vprašanj in nato vsem razposlali seznam vprašanj in odgovorov.

Za oddajo vseh ponudb mora biti določen realen zadnji rok, ki se ga je treba držati. Ponudbe, prejete po tem datumu, bi bilo treba zavrniti, ne da bi jih sploh odprli. Saj navsezadnje, če se družbe ne morejo držati roka za oddajo ponudbe, ali bodo lahko v zahtevanem roku izpolnile pogodbo? Pri roku je pomembna tudi besedica "realen", ker družbe verjetno potrebujejo določen čas za predračunavanje stroškov in iskanje podizvajalcev pri večjih projektih.

Določena morajo biti jasna merila za presojo prejetih ponudb. Ta ne smejo biti le finančna (torej izbira najcenejše ponudbe) ampak taka, da z njimi lahko ovrednotimo kakovost ponudbe. Vse tiste, ki se ne zavežejo, da bodo izpolnili vse zahteve iz poziva za oddajo ponudb, se lahko zavrne že v prvem delu izbirnega postopka. Če take obveze ne prezema noben kandidat, bo zahteve treba ponovno pregledati, če niso morda prestroge. Ponudbe, ki pridejo čez ta prvi prag, lahko nato skrbno pregledamo, da vidimo, kaj ponujajo. Če ponudba presega zahteve, je treba ovrednotiti stroške in koristi takih dodatnih postavk. Ovrednotimo in primerjamo lahko tudi ponujeno znanje in izkušnje, pri čemer pa si je treba zapomniti, da

(i) v veliki družbi večina višjih svetovalcev le redko porabi veliko časa za to, da bi sami delali na posameznih projektih, ko je pogodba enkrat zagotovljena. Podobno imajo morda dober sloves, ki ga ne bodo tvegali z izvajanjem slabega dela.

(ii) bodo majhne družbe in posamezniki usmerili svoje lastno znanje in izkušnje na vaše delo, bodo pa morda imeli manj dostopa do različnih strokovnih spoznanj v svoji lastni družbi in zunaj nje.

Kontrolnik: vsebina razpisne dokumentacije

Vsak razpis bi moral vsebovati:

- formalni poziv za oddajo ponudb
- obrazec ponudbe in sprejema
- skrajni rok za oddajo vseh ponudb
- pogodbene pogoje
- navodila ponudnikom za izdelavo in predložitev ponudbe
- natančen opis zahtev
- izvedbena merila oz. zahtevani rezultati
- način določanja cen in osnovo za kasnejši popravek cene
- čas trajanja pogodbe
- merila za dodelitev pogodbenih del
- določbo o prenehanju veljavnosti pogodbe
- obrazec za odgovor
- ponudbene tarife, cene, stroški, dodatne možnosti, druge potrebne informacije, ki omogočajo natančno ovrednotenje
- navodila za predajo ponudbe

(povzeto po herfordshirskem okrajnem Svetu, 1994)

Kontrolnik: ovrednotenje ponudb

V postopku ovrednotenja ponudb bi morali:

- pregledati, če je prejeta ponudba skladna z zahtevami;
- pregledati, če je ponudnik odgovoril na vsa vprašanja; zahtevati pojasnila, če kaka informacija manjka;
- pripraviti pisno tabelo ali računalniško preglednico, po kateri primerjate vsako ponudbo z merili za dodelitev posla, ki ste jih vnaprej določili;
- kjer je to primerno, organizirajte predstavitve ponudbenikov; zagotovite, da boste vsem ponudili enako možnost;
- odločite se za ponudbo, ki po vašem prepričanju izpolnjuje pogoja nanižje cene in najvišje kakovosti spolnitve pogodbe.

Zapomnite si:

- Nikoli ne razpravljajte o podrobnostih kake ponudbe s katerim koli drugim ponudnikom.
- Čuvajte vse informacije o ponudnikih kot zaupne.
- Izogibajte se razgovorom ali sestankom s ponudniki med potekom razpisnega postopka.

Po ovrednotenju vseh ponudb se lokalne vlade pogosto začno pogajati z potencialno izbrano stranko ali ponudnikom. Med temi pogajanjem je pomembno:

- določiti jasne cilje;
- ne razkriti vseh kart ("Pogodbo ste dobili, zdaj se pa pogajajmo");
- pisno evidentirati rezultate dogovora in se nanje sklicevati v pogodbi.

Upravljanje pogodb

Za učinkovito upravljanje in vodenje izvajanja pogodb bi morala lokalna vlada:

- priskrbeti jasno specifikacijo izvajanja nalog, kot se zahteva po pogodbi;
- zagotoviti, da uporabniki/porabniki vedo, kaj mora opraviti pogodbeni izvajalec;
- razviti dobre medsebojne stike;
- meriti uspešnost izvajanja storitev po načelih, navedenih v pogodbi (zahteve za storitev/izdelek, časovni okvir, predračun, itd.);
- sodelovati z uporabniki/porabniki pri ocenjevanju uspešnosti izvajanja nalog;
- organizirati redne sestanke za poročanje in pregled; pogovori s pogodbenimi izvajalci in predstavitev njihovega dela;
- dokumentirati vse dogovore, pogajanja;
- skušati reševati spore po mirni poti;
- če poravnava ne uspe, brez obotavljanja uporabiti sankcije, predvidene v pogodbi;
- če izvajanje nalog ni zadovoljivo, dati izvajalcu primerna pisna opozorila, tako da ima možnost storitve izboljšati;
- ohranjati medsebojne odnose na strogo strokovni ravni.

3.4 Sodelovanje z drugimi ustanovami lokalne vlade

Lokalne vlade lahko izboljšajo svoje upravljanje okolja in razširijo svoj vpliv na višje ravni vlade z nenehnim strokovnim sodelovanjem s sosednjimi občinami v regiji in sodelovanjem z regionalnimi, državnimi in mednarodnimi ustanovami lokalnih vlad. Izmenjava izkušenj in znanja, usklajevanje dejavnosti, skupni ukrepi, lobiranje na regionalni, državni in mednarodni ravni so le nekatere med dejavnostmi, ki jih ponujajo organizacije in združenja lokalnih vlad.

3.4.1 Regionalno sodelovanje

Lokalne vlade majhnih in srednje velikih občin bodo ugotovile, da so mnoga priporočila tega priročnika zanje nedosegljiva zaradi majhnosti njihove uprave. To ne velja samo za okoljevarstvene naloge, ki jih obravnava ta priročnik, ampak vpliva tudi na mnoga druga področja lokalne samouprave. Zlasti sedaj, v času političnega in pravno-ureditvenega prehoda, bi lokalnim vladam dali slab nasvet, če bi jim obetali pomoč z višjih ravni državne uprave pri izvajanju njihovih nalog in dolžnosti. Zelo verjetno bodo lokalne vlade pri iskanju rešitev za nujne primere prepuščene same sebi, pa čeprav se same nikakor ne bodo mogle lotiti vseh nujnih problemov naenkrat. Vendar ne obupajte in ne čakajte na pomoč od zunaj! Lokalne vlade na Zahodu so si nabrale podobne izkušnje, čeprav morda v manj dramatičnih okoliščinah; elegantne rešitve za celo vrsto problemskih področij so našle v regionalnem sodelovanju s sosednjimi občinami.

Včasih je bolje, če se lokalne vlade za izvajanje določenih okoljevarstvenih nalog same organizirajo na regionalni ravni. Tako lahko izpeljejo določene naloge in imajo hkrati možnost bolje izkoristiti drage strokovne izkušnje. Regionalno sodelovanje je najprimernejše pri skupinah nalog, ki so našteje v nadaljevanju; pri tem ni pomembno, ali je to enkratno ad hoc sodelovanje ali pa je vključeno v kako obliko regionalne inštitucije:

- regionalni načrti okoljske politike (na podlagi lokalnih načrtov);

- prostorsko planiranje;
- spremljanja stanja in sprememb v okolju (monitoring) in vzpostavitev računalniško podprtih informacijskih sistemov;
- uveljavljanje izvajanja predpisov, ki se nanašajo na regionalno problematiko okolja;
- prometna politika;
- izdajanje dovoljenj za uporabo vode;
- analiza tal in čiščenje;
- raziskave onesnaženja zaradi hrupa;
- varstvo in nadziranje kakovosti vode;
- raziskave onesnaženosti zraka, monitoring in nadzor;
- odlaganje odpadkov.

Če lokalna vlada želi sodelovati z drugimi skupnostmi v regiji, bi morala upoštevati naslednje vidike:

- Izdelati primerjavo med stroški in kakovostjo določene "domače" rešitve ter stroški in kakovostjo regionalnega pristopa.
- Razviti regionalno organiziranost upravljanja, ki temelji na načelih demokratičnosti (to je odgovornost javnosti), na primer v obliki regionalnih Svetov.
- Formalno je treba opredeliti smotre in cilje delovnih odnosov med regionalnim aparatom za okolje in oddelkom za okolje v lokalni upravi ter drugimi političnimi sektorji, ki so povezani z okoljem.
- Razmisliti je treba o drugih možnostih razen regionalnega sodelovanja: ali ne bi nalog regionalnega uradnika ali oddelka za okolje, ali regionalnega okoljevarstvenega projekta zaupali zunanjim sodelavcem ali zasebni firmi. Mnoga zahodnoevropska regionalna združenja lokalnih uprav so ustanovila zasebne družbe v skupnem lastništvu za naloge, kot so ravnanje z odpadki, gospodarski razvoj, upravljanje kanalizacije in prometa.

Nekatere prednosti regionalnega sodelovanja so:

Učinkovitost. Minimalno število prebivalcev za regionalno sodelovanje je na Nizozemskem na primer okrog 250. 000. Ta številka je lahko v drugih državah drugačna, vendar podobna velikost večinoma zadošča za primerno koristno učinkovitost na področju varstva okolja.

Regionalni pristop pospešuje združevanje nalog lokalnih skupnosti na višji ravni. V okviru lokalne skupnosti zato določeno okoljevarstveno problemsko področje, ki ga zdaj urejajo na regionalni ravni (na primer odlaganje odpadkov) ne tekmuje več za pridobitev sredstev z drugimi področji v določeni občini - na primer s kulturo. Veliko je dobrih primerov uspešnega regionalnega sodelovanja na področju transporta, odlaganja odpadkov, kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav.

Tehnologije za okolje (na primer sodobna čistilna naprava za vodo) **so lahko za posamezne skupnosti predrage.** Če ugotovimo, da bi bila taka tehnologija koristna in potrebna, jo lahko pogosto nabavimo samo skupaj z drugimi. Če je regionalno sodelovanje dovolj močno in uspešno, lahko državna vlada določene naloge (in z njimi tudi denar) prenese na take regionalne institucije. To bi okrepilo področje lokalne samouprave.

Nekatere slabe strani regionalnega sodelovanja pa so:

- pomanjkanje demokratičnega nadzora lokalnih Svetov nad regionalnim aparatom za varstvo okolja (če tak nadzor ni bil institucionaliziran);
- velike (psihološke) razdalje med široko javnostjo in regionalnim aparatom.

Idealno bi bilo, da bi se institucije regionalnega sodelovanja ravnale po enakih načelih odprtosti, vključevanja javnosti in demokratičnega nadzora kot lokalne institucije, saj sicer lahko pride do 'pomanjkanja demokratičnosti'. To bi lahko bilo manj izrazito, če bi regionalno sodelovanje temeljilo na uresničevanju tehničnih rešitev, ki so bile na lokalni ravni že sprejete v procesu demokratičnega odločanja.

Baden-Württemberg je izmenjal svoje izkušnje in znanje z vojvodstvom Lodž, Poljska, in z Latvijo na raznih okoljevarstvenih področjih, med drugim pri spremljanju stanja in sprememb onesnaženosti zraka, pri organizaciji upravnih služb, usposabljanju kadrov in pri spremljanju stanja in sprememb kakovosti vode. Glej primer za proučevanje v dodatku.

Regionalna združenja lokalnih oblasti

Lahko bi se bilo koristno vključiti v regionalna združenja lokalnih oblasti kot močne organizacije lobiranja za določene regionalne interese ali jih ustanoviti tam, kjer jih še ni. Njihove naloge se razlikujejo od projektov regionalnega sodelovanja v tem, da običajno niso zadolžene za izvajanje okoljske politike. Naloge teh združenj so podrobneje opisane v nadaljevanju.

3.4.2

Združenja lokalnih oblasti

Nacionalna združenja lokalnih oblasti

To so članske organizacije mest in krajev, ki navadno delujejo preko stalnih odborov in delovnih skupin in uporabljajo izkušnje svojih članov, da zagotavljajo:

- politični glas svojega članstva kot skupine;
- lobiranje državnih vlad in vodstev mednarodnih organizacij;
- tehnično svetovanje in smernice za člane;
- povezovanje članov v mrežo.

V nekaterih državah je več takih organizacij, odvisno od vrste lokalnih skupnosti, ki se združujejo: na primer podeželske ali mestne občine, velike ali male občine. Združenja lokalnih oblasti z nekoliko različnimi političnimi interesi in cilji lahko med seboj celo tekmujejo. Vendar je opazna težnja po združevanju.

Večina zahodnoevropskih lokalnih oblasti je včlanjena v eno ali več združenj. V njih imajo pravico glasovanja in tako lahko nadzorujejo delo združenja.

Mednarodna združenja lokalnih oblasti

Mednarodna zveza lokalnih oblasti (IULA) je svetovna organizacija lokalnih vlad, ustanovljena leta 1913.

Glavni cilji zveze IULA so:

- pomagati izboljšati kakovost storitev, ki jih lokalne oblasti zagotavljajo svojim državljanom;
- pomagati zgraditi institucionalni mehanizem za razvijanje in upravljanje naselij človeka;
- krepiti lokalne vlade kot instrument za družbeno-gospodarski napredek in razvoj;
- spodbujati mednarodno izmenjavo informacij in strokovnih izkušenj med lokalnimi in regionalnimi oblastmi.

Svet evropskih občin in regij (CEMR). S 24 nacionalnimi sekcijami zastopa CEMR, ustanovljen leta 1951, več kot 100. 000 lokalnih oblasti in regionalnih teles v Evropi. Kot združenje lokalnih oblasti zastopa CEMR interese lokalnih oblasti in regij v odnosu do Evropske unije in Sveta Evrope ter se zavzema za krepitev lokalne samouprave v evropskih državah. Leta 1990 je CEMR začel delovati kot evropska sekcija Mednarodne zveze lokalnih oblasti (IULE).

Mednarodni svet za pobude za okolje na lokalni ravni (ICLEI) je v Evropi največja mreža za okolje na ravni občin. Samo v Evropi podpira ICLEI s svojim članstvom več kot 65 združenj lokalnih oblasti in 7 združenj lokalnih vlad. ICLEI je odprl svoj svetovni sekretariat v Torontu septembra 1991 in svoj evropski sekretariat v Freiburgu, Nemčija, leta 1992. Ustanovljena sta bila še regionalna sekretariata v Aziji in Afriki. ICLEI je ustanovljen kot združena okoljska organizacija IULE in njegov evropski sekretariat je

partnerska agencija za okolje Sveta evropskih občin in regij.

Iclejevi cilji so:

- delovati kot mednarodna hiša za izmenjave okoljevarstvenih politik, programov in metod, ki naj bi jih na lokalni ravni izvajale lokalne ustanove;
- uvajati nove skupne projekte in kampanje med skupinami lokalnih vlad, raziskovati in razvijati nove pristope za reševanje perečih problemov okolja in razvoja ter uveljavljati pojem uravnoteženega razvoja urbanega okolja;
- organizirati programe usposabljanja in objavljati poročila, strokovne priročnike in primere za proučevanje na podlagi najsodobnejših spoznanj upravljanja okolja;
- zastopati interese in delo lokalnih vlad pred vladami držav, agencijami in organizacijami z namenom, da bi bolje razumeli in podprli lokalne dejavnosti za varstvo okolja in uravnotežen (trajen in naravo ohranjujoč) razvoj.

Organizacija združenih mest (UTO) je svetovna mreža lokalnih oblasti s članstvom na petih celinah, ki s pobratenjem mest usklajuje lokalne oblasti, projekte in sredstva. Med drugimi dejavnostmi UTA so tudi izobraževalni seminarji za tiste, ki se ukvarjajo z dejavnostmi pobratenih mest.

3.4.3

Druga telesa, ki zastopajo interese lokalnih oblasti

Evropska unija: Odbor regij; Odbor regij je svetovalno telo Evropske unije, ustanovljeno marca 1994 na podlagi Maastrichtske pogodbe. Odbor ima pravico sodelovati na petih področjih politike Evropske unije, med drugim tudi v zvezi z vprašanji gospodarske in družbene skladnosti v razvoju (kohezije). Svoja mnenja lahko daje tudi v zvezi z drugimi področji. Odbor sestavljajo predstavniki z regionalne in lokalne ravni.

Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti v Evropi (CLRAE) je telo, ustanovljeno v okviru statuta Sveta Evrope. CLRAE zagotavlja sodelovanje lokalnih in regionalnih oblasti pri doseganju ciljev Sveta Evrope. V okviru Sveta Evrope je to predstavniško telo lokalnih in regionalnih oblasti držav članic. Osnovni cilj CLRAE je obveščati Odbor ministrov in Posvetovalno skupščino o svojih pogledih na ukrepe, ki bodo verjetno učinkovali na lokalne in regionalne oblasti ali pa bodo verjetno vključevali zadolžitve za lokalne in regionalne oblasti.

Mednarodne mreže lokalnih vlad

Eurocities (Evropska mesta) je mreža, ki združuje več kot štirideset večjih občin z namenom, da združujejo ideje in sredstva. Evropska mesta imajo trenutno osem delovnih skupin za: tehnološko sodelovanje, socialne zadeve, kulturo, gospodarski razvoj, odnosi med Vzhodom in Zahodom, promet in zveze, prenova mest in okolje.

Projekt zdravih mest WHO je mreža evropskih mest pod vodstvom Svetovne zdravstvene organizacije (WHO), ki preiskujejo nove načine za pospeševanje zdravja in izboljšanje urbanega okolja. Cilj projekta je uresničiti vizijo zdravega mesta s politično zavzetostjo, združevanjem idej in izkušenj v korist vseh, inovativnim ukrepanjem in institucionalnimi spremembami.

Druge mreže. V zadnjih letih so ustanovili vrsto mednarodnih mestnih mrež, ki naj bi zagotavljale podobne vrste storitev kot nacionalna združenja lokalnih oblasti, le da na mednarodni ravni. Večina jih je bila ustanovljena za izvajanje takih storitev na posebnih področjih in so zato koristne za izmenjavo informacij o tem, na kakšne načine se ljudje v drugih državah lotevajo podobnih problemov. Te mreže so tako vir novih idej in hkrati tudi način vzajemne pomoči.

Kampanje

Lokalna agenda 21; Mesta, ki si prizadevajo za uravnotežen razvoj; Kampanja za podnebje.

Problemsko usmerjene mreže (izbor)

Mesta brez avtomobilov, Energetsko ozaveščena mesta, Mesta za kolesarje, Mesta za predelavo odpadkov, Zveza baltskih mest, Nordijske ekološke občine, Zveza za podnebje, Lokalne skupnosti brez jedrske tehnike, Zdravstvena mesta itd.

Strokovna združenja

Evropsko združenje okoljskih strokovnjakov. Kot pove že samo ime, je članstvo v takih združenjih odprto za posameznike z določeno strokovno izobrazbo. Zato so koristna za izmenjavo informacij in nasvetov med strokovnjaki, ki delajo na istem področju. Uporabimo jih lahko tudi za predstavitev strokovnih pogledov na zadeve, ki so zdaj aktualna skrb državnih vlad in drugih teles. Tudi ta združenja lobirajo vlade.

Primeri

I. Krnov, Češka republika

Boljše okolje za naše mesto

Pomembnost

Ustanavljanje zakonitih odprtih ustanov lokalnega upravljanja je nujno, da si postkomunističnih skupnosti opomorejo od ekološke zapuščine preteklosti.

Cilji programa

Cilj programa je ublažitev lokalnih okoljevarstvenih problemov z ustanovitvijo novega oddelka za upravljanje okolja, zadolženega za izobraževanje izvoljenih in neizvoljenih funkcionarjev, poslovnih krogov in državljanov na poti do "Boljšega okolja za naše mesto". Posebej opredeljeni cilji programa so:

1. ustaviti ali zmanjšati negativni vpliv odločitev prejšnjih vlad, ki so škodovala lokalnemu okolju;
2. vzpostaviti v mestu tako upravljanje, ki bo reševalo probleme okolja;
3. povečati občutek politične odgovornosti mestnega Sveta pri okoljskih zadevah;
4. spodbuditi meščane, javne organizacije, podjetja in industrijo, da sodelujejo v programu;
5. izvajati izbrane dejavnosti za izboljšanje okolja mesta Krnov na najpomembnejših področjih (voda, odpadki, zrak).

Povzetek

Med pomembnejšimi izzivi upravljanja, s katerimi se srečujejo postkomunistične občine, je ublažitev okoljskih problemov, ki jim jih je zapustil prejšnji režim. V letih 1989-1991 je Češka zveza naravovarstvenikov izdelala "ekološki načrt" ("Eko plan") kot poročilo o stanju okolja. Na podlagi tega načrta so v Krnovu začeli izvajati vzgojnoizobraževalno kampanjo, da bi pri državljanih, javnih funkcionarjih in predstavnikih gospodarstva zbudili občutek za lokalne okoljevarstvene probleme in zanimanje za predlagano ukrepanje za okolje. Ključ za boljše upravljanje in za rešitev okoljskih problemov v mestu je ustanovitev Oddelka za okolje in gradnje. Oddelek je uspešno izvedel vrsto nalog. Na splošno se je povečalo zanimanje mestnega Sveta za okoljevarstveno problematiko in mesto je poostriilo nadzor nad lokalno industrijo.

Opis primera

V prizadevanjih postkomunističnih držav za reorganizacijo si ljudje prizadevajo reševati svoje osnovne življenjske probleme, vlade pa se trudijo vzpostaviti smiseln in učinkovit organizacijski ustroj upravljanja, ki bo ljudi popeljal v naslednje tisočletje. Med pomembnejšimi upravljaljskimi izzivi, s katerimi se srečujejo države teh regij, je omilitev problemov okolja, ki so jim ostali iz preteklosti.

V tem kontekstu je bil zasnovan krnovski program za okoljske dejavnosti na lokalni ravni. V letih 1989-1991 je Češka zveza naravovarstvenikov izdelala "ekološki načrt" kot poročilo o stanju okolja po problemskih področjih zraka, vode, zemlje, zelenih površin, naravnih virov, odpadkov in mestnega okolja. Poročilo obravnava problematiko okolja v povezavi z družbeno-ekonomskimi dejavnostmi, industrijo, kmetijstvom, transportom, energetiko, rekreacijo in zdravjem ljudi ter predlaga rešitve za izboljšanje stanja mestnega okolja. Na podlagi tega ekološkega načrta so v Krnovu začeli izvajati vzgojnoizobraževalno kampanjo, da bi pri meščanih, javnih funkcionarjih in predstavnikih gospodarstva zbudili občutek za lokalne okoljevarstvene probleme in zanimanje za predlagano ukrepanje za okolje.

Ključna pobuda, ki jo je v podporo ekološkega načrta sprejel mestni Svet, je bila ustanovitev Oddelka za okolje in gradnje. Oddelek v mestu Krnov nadzoruje in usmerja širok spekter dejavnosti za okolje. Določa politiko in dejavnosti za varstvo okolja na področju ravnanja z odpadki, onesnaževanja zraka, prometa in energetike. Odobrava novogradnje in nadzoruje splošno prostorsko načrtovanje mesta. Oddelek je pooblaščen za nadzor nad vplivi lokalne industrije na kakovost zraka in vode in nad nepotrebnim trošenjem energije. Sodeluje z javnimi interesnimi skupinami in občani pri izobraževanju in lokalnih pobudah in je vzpostavil bazo podatkov za okolje. Oddelek je odgovoren mestnemu Svetu in javnosti ter se pogosto posvetuje z obema.

Rezultati in pridobljene izkušnje

Oddelek je uspešno izvedel vrsto dejavnosti. Na splošno se je povečalo zanimanje mestnega Sveta za okoljevarstveno problematiko in mesto je poostriilo

nadzor nad lokalno industrijo. V 30 % občinskih zgradb so vgradili sisteme za varčevanje energije. Uredili so peš cone in zmanjšali emisije zaradi prometa. Za 8 % so povečali zelene površine v mestu. Zgradili so skupna odlagališča odpadkov za predelavo. Člani Češke zveze naravovarstvenikov so zgradili pešpoti za poučne ogledne narave. In ne nazadnje ima oddelek redne informativne sestanke in uvršča problematiko okolja na dnevni red družbenih in političnih teles mesta. Mestni Svet je sprejel tudi sklep o ustanovitvi izobraževalnega centra za okolje. Do leta 2000 morajo doseči naslednje cilje:

obveščanje javnosti, podpora šolam, uvajanje lokalnih ekoloških ukrepov, udeležnost pri reševanju tekočih problemov okolja v mestu in sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

Osnovni podatki o občini Krnov

Prebivalci: 26.000
Proračun: 4.000.000 \$
Površina: 44,4 kvadratnih kilometrov
Gospodarske dejavnosti: tekstilna, strojna in pohištena industrija, kmetijstvo in gozdarstvo ter malo gospodarstvo

Osebj

V Oddelku za okolje in gradnje dela osem ljudi, ki so strokovnjaki za različna področja:

- 1 strokovnjak za vodo in zrak,
- 1 strokovnjak za odpadke in varstvo tal,
- 1 strokovnjak za ohranjanje narave,
- 2 strokovnjaka za gradbena dovoljenja,
- 1 strokovnjak za načrtovanje rabe zemljišč,
- 1 en vodja in strokovnjak za krajinsko in ekološko načrtovanje,
- 1 tajnica.

Poleg lokalnih nalog mesta izvaja ta oddelek tudi nekatere funkcije državne uprave kot komisionar regionalne (oz. državne) uprave.

Financiranje

Oddelek in njegovi programi se financirajo iz občinskega proračuna, s subvencijami iz vladnih virov in s sredstvi, zbranimi z denarnimi kaznimi za poškodovanje okolja. Posebni program 'varstva zraka' je financiran z bančnim posojilom.

Povezane sestavine

Pri zgodbi o uspehu mesta Krnov je posebej zanimiv njen začetek. Majhna skupina navdušenih in vztrajnih strokovnjakov se je posvetila prizadevanjem za boljše okolje mesta Krnov. Zaradi zavzetosti, smisla za sodelovanje in pripravljenosti, da se učijo iz izkušenj drugih, jim je uspelo izvesti pomembno institucionalno reformo.

Naslov za stike

Milos Vyletal
Vodja Oddelka za okolje in gradnje
Krnov - mestna skupščina
Hlavni namesti 1, Krnov 794 01, Češka republika
Tel. : +42 652 2801, Faks: +42 652 3418

Bibliografija

ICLEI, (1993), Lokalne pobude, Člani ICLEI v akciji 1991-1992, Toronto

Vyletal Milos & Jan Gemela, (marec 1994), Projekt za ustanovitev izobraževalnega centra za okolje (EGS), 3. februarja 1994 ga je sprejel mestni Svet Krnova.

II. Regionalno sodelovanje: Baden-Württemberg, Nemčija - Latvija - Vojvodstvo Lodž, Poljska

a. Primer Baden-Württemberg - Latvija

Na podlagi zahteve zveznega ministra za okolje je bilo vzpostavljeno sodelovanje med Baden-Württembergom in Latvijo s stiki na različnih mednarodnih prireditvah, kot je bila leta 1991 Delavnica za okolje treh baltskih držav, ki ji je skledila posebna okoljska delavnica med Latvijo in zlasti predstavniki Baden-Württemberga v Rigi. To prireditve je s svojimi sredstvi financirala zvezna vlada, organizacijo pa so zaupali Centru Carla Duisberga - razvojni ustanovi, ki se ukvarja s tehnično pomočjo zlasti na področju uvajalnega in dopolnilnega izobraževanja. 75 % predavateljev je prišlo iz baden-württemberškega ministrstva za okolje. Predstavniki tega ministrstva so poročali o ustroju državne uprave Baden-Württemberga in opisali njeno zgodovinsko in politično ozadje. Zgodovinski, zemljepisni in drugi dejavniki so zelo pomembni in zato je treba biti previden pri celovitem prenašanju modelov upravne organiziranosti iz ene regije v drugo. Vsak sistem, pa naj bo še tako dober, je vkoreninjen v določenem prostoru in ni rečeno, da bo uspeval tudi drugje.

Ob koncu tega srečanja so se predstavniki Baden-Württemberga in Latvije pogovorili o željah sodelavcev ministra Emsisa za sodelovanje. Zbrali in uredili so različne predloge in zamisli. Nekatere se bile manj realne od drugih, na primer vključevanje Baden-Württemberga v čiščenje Rižskega zaliva. Končno so se pod vodstvom ministra Emsisa dogovorili za kratek seznam možnih projektov. Jeseni leta 1992 je nato latvijska pravica za okolje obiskala ministrstvo za okolje v Stuttgartu. Namen njenega obiska je bil - kot se je večje izrazil Emsis - spoznati "kuhinjo", v kateri se pripravlja baden-württemberška zakonodaja. Obiskovalka se bolj kot sami vsebini zakonov posvetila postopku njihovega sprejemanja -

kako ministrstvo pripravi zakonske osnutke, kako jih predloži parlamentu itd. Nato je prišlo še do obiska velike latvijske delegacije, ki si je ogledala naše naprave za čiščenje odpadnih vod in se seznanila s politiko Baden-Württemberga za čisto vodo. Obiskovalcem so dali na voljo veliko strokovne literature in zakonskih besedil. Ministrstvo je uspelo zagotoviti tudi sredstva za organizacijo strokovne delavnice v Latviji, kjer so obravnavali vede o okolju in upravljanje okolja v državi. To jim je uspelo, ker je bilo na voljo dovolj sredstev iz proračuna preteklega leta. V letih 1993 in 1994 pa so razmere dokaj drugačne. Edini projekt je glosar, v katerem naj bi zbrali in naprej razvijali nemško-latvijsko okoljsko izrazje.

Današnje stanje sodelovanja

Na podlagi neformalne zabeležke povzemamo, da naj bi se sodelovanje razširilo tudi na področje ravnanja z odpadki, sanacijo onesnaženih zemljišč ter okoljskega izobraževanja in informiranja. V skladu s tem so latvijski strokovnjaki že prišli v Baden-Württemberg.

b. Primer sodelovanja med Baden-Württembergom in Vojvodstvom Lodž (Poljska)

Stuttgart in Lodž sta bili že prej pobrateni mesti. Župan Lodža je postal direktor uprave vojvodstva in na podlagi njegovih prejšnjih stikov je prišlo do splošnega sodelovanja med Baden-Württembergom in vojvodstvom Lodž. Zaradi finančnih težav je to sodelovanje danes vse preskromno. Začeli so obravnavati nekatere vidike spremljanja stanja (monitoringa) onesnaževanja zraka in pripravili obisk baden-württemberškega inšpektorata za tovarne. Dva kolega iz Lodža sta bila tri tedne v Baden-Württembergu, in v glavnem je program njunega obiska organizirala družba za okoljske prireditve Umweltmesse GmbH iz Karlsruheja. Podrobneje sta si ogledala problematiko emisij ter njihovega merjenja in izračunavanja. Oba sta imela probleme s komuniciranjem (razumevanjem nemškega jezika). Dialog se nadaljuje, saj je zdaj v Lodžu že tradicija, da v novembru tam poteka mednarodni kongres za okolje.

Trenutno to sodelovanje miruje, zlasti zaradi imenovanja novega vojvode.

Pomembnost

Izmenjava informacij in izkušenj o okolju med zahodnoevropskimi in vzhodnoevropskimi upravnimi organi in službami.

Rezultati in izkušnje

Sodelovanje se razvija počasi in razlogi za to so:

- pomanjkanje znanja jezikov za komuniciranje: poljsko, latvijsko, nemško in angleško;

- tehnični problemi komuniciranja (na primer zasedene telefonske linije na Poljskem)
- upravne metode;
- zemljepisne razdalje;
- pomanjkanje denarja za potne stroške;
- kadrovske spremembe (Latvija);
- ni denarja za naložbe (Latvija).

Naslov za stike

Dr. Ralf Pätzold

Vodja enote ES, Mednarodno varstvo okolja in zakonodaja pri Ministrstvu za okolje, Baden-Württemberg Referenca 14, Ministrstvo za okolje

p. p. 103439, 70029 Stuttgart, Nemčija

Tel. : 0049 711 1262579/69, Faks: 0049 711 1262881

Bibliografija

Pätzold Ralf, (1993), Poti k evropskemu dialogu o okolju - sodelovanje med Ministrstvom za okolje Baden-Württemberga z Latvijo in vojvodstvom Lodž, stran 28/33;

Okolje v vzhodni Evropi, prispevki Akademije za varstvo narave in okolja Baden-Württemberg, 16. zvezek, Stuttgart

Pätzold Ralf, po faksu poslano pismo ICLEI z dne 8. septembra 1994.

III. Freiburg, Nemčija

Rieselfeld: s sodelovanjem do okolju primerne ravnanja

Povzetek

Za ublažitev hude stanovanjske stiske so na obrobju Freiburga načrtovali novo stanovanjsko sosesko za več kot 10.000 stanovalcev. Okolju primeren načrt razvoja ni le posledica pritiska javnosti, ampak - kar je najpomembnejše - rezultat odličnega sodelovanja med raznimi oddelki lokalne uprave.

Ozadje

Freiburg je univerzitetno mesto z 200.000 prebivalci in pokrajinsko središče jugozahodnega kota Nemčije. Značilne poteze daje mestu 29.000 študentov in preko 15.000 zaposlenih na univerzi kakor tudi močna storitvena dejavnost. Ker se veliko študentov preseli v Freiburg in po končanem študiju tam tudi ostane, je povpraševanje po stanovanjih izredno veliko. Zato stanovanj primanjkuje, najemnine pa so vse višje. Stanje se je še poslabšalo, ker so mnoga območja s poceni stanovanji obnovili ali pa jih spremenili v stanovanjske bloke za študente ali v pisarniške prostore.

Oktober 1994 je bila stopnja brezposelnosti 7,1 %. Mnogi delavci, matere samohranilke, mlade družine

z več kot dvema otrokoma in starejši ljudje si ne morejo privoščiti plačevati tržne najemnine. Zato se je drastično povečalo število ljudi, prijavljenih na seznamu za družbena stanovanja mesta, in doseglo številko 4.000 kandidatov.

Do osemdesetih let je bila 78 hektarov velika površina Rieselfeld (prevod: 'ponikovalno polje') že kakih 100 let prostor, kamor so izlivali odpadne vode iz gospodinjstev mesta Freiburg. Tako se je polje spremenilo v mokrišče in zavetišče za mnoge živalske in rastlinske vrste. Odkar so kanalizacijski sistem Freiburga priključili na bližnjo čistilno napravo odpadnih vod, se je Rieselfeld začel spreminjati v rekreacijske površine za stanovanjske četrti tega območja. Kljub izrecnemu nasprotovanju velikega dela javnosti, ki je želela ohraniti naravno življenjsko okolje Rieselfelda, je mestni Svet s tesno večino glasov vendarle odobril ureditev zemljišča za gradnjo.

Projekt okolju primerne stanovanjske gradnje

Podobno kot druga enako velika mesta v Srednji in Vzhodni Evropi, je v zgodnjih šestdesetih letih tudi Freiburg gradil nove stanovanjske četrti. In podobno kot v drugih mestih, so se gradbena podjetja tudi tu zlasti navduševala za visoke stolpnice. Pozabljali pa so na dodatno infrastrukturo, večnamenske zgradbe in trgovsko-storitveno dejavnost. Zato je v takih naseljih prihajalo do družbenih napetosti. Danes gledamo na vse to kot na napačne odločitve z družbenega, gospodarskega in okoljskega stališča.

V prizadevanjih, da ne bi ponovili enakih napak, je nova generacija načrtovalcev mesta pripravila seznam meril za družbenogospodarsko in okolju primerno ureditev prostora za gradnjo:

- (a) Gosta naselitev brez stolpnic. Med načrtovalci mest je zdaj že splošno znano, da za prebivanje večjega števila ljudi na določenem prostoru niso potrebne stolpnice. V novem Rieselfeldu bo v dobro razmeščenih štirinadstropnicah lahko stanovalo prav toliko ljudi, kot če bi postavili 20-nadstropne bloke. Stolpnice lahko gradijo le velika gradbena podjetja; majhne stanovanjske bloke pa zmorejo tudi majhni in srednje veliki investitorji. Ker naj bi večino novega naselja gradila zasebna podjetja (ki pa se morajo držati celostne zasnove), je bila opustitev stolpnic potreben pogoj, da so lahko pritegnili k sodelovanju vrsto različnih investitorjev.
- (b) Prostor za življenje in delo. Razvojni načrt za Rieselfeld terja projekt z različnimi namembnostmi prostora. To ne sme biti le izoliran bivalni prostor. V projekt so bili vključeni supermarketi, trgovine, uradi, storitveni obrati, šole, vrtci in drugi objekti za celotno mesto.
- (c) Socialno uravnotežen demografski ustroj. Območje naj ne bi postalo 'geto' za ljudi z nizkimi dohodki, ampak družbenogospodarsko mešano naselje. Revni in bogati, nameščenci in delavci, in študentje, skratka reprezentativni vzorec prebivalstva Freiburga. Zato naj bi bilo subvencioniranih le 50 %

stanovanj, za preostalo polovico pa naj bi se cene oblikovale na 'precenjenem' prostem trgu. Mesto je tudi opustilo misel, da bi vplivali na izbiro najemnikov. Zamudili so priložnost, da ponudijo stanovanja 4.000 nujnim primerom. Vendar mesto pričakuje dodaten blažilni učinek: če se bodo v novo naselje preselili zlasti ljudje iz Freiburga in njegove okolice, bodo prišla na trg njihova izpraznjena stanovanja. In poleg vsega bo 4.000 stanovanjskih enot za 10.000 ljudi gotovo vplovalo na znižanje najemnin v kraju.

- (d) Primernost za okolje. Mednarodno znan kot ekološko mesto, se Freiburg lahko pohvali z visoko stopnjo okoljske ozaveščenosti svojih meščanov. Na zadnjih državnih volitvah je skoro petina prebivalcev volila stranko zelenih. Na lokalnih volitvah se je ta odstotek dvignil na skoro četrtno vseh volilcev. Zeleni so postali druga največja parlamentarna stranka v mestnem Svetu. Prav ti dejavniki pa so zapletli odločanje o zazidavi Rieselfelda. Zato se je lokalna vlada odločila, da gradnjo sicer odobri, vendar hkrati zagotovi okolju primerno prostorsko načrtovanje in projektiranje, ki vključuje:

- študijo podnebja v izvedbi polzasebne inženiring skupine; hidrometeorološka postaja in univerza sta priskrbeli podatke o vplivih novega predmestja na mikroklimo mesta. Mesto je to informacijo uporabilo za določitev smernic, kako preprečiti negativne vplive;
- študije onesnaženja tal; vsebnost težkih kovin v zemlji zaradi prejšnje rabe zemljišča kot prečiščevališča odpadnih vod je narekovala, da so v načrtih predvideli zamenjavo vrhnje plasti zemlje v vrtovih in na otroških igriščih;
- omejitev hitrosti na 30 km/h in načrtovanje pločnikov, kolesarskih stez in priključkov do mestne tramvajske mreže; to naj bi spodbudilo čim manjšo uporabo zasebnih avtomobilov; (Prvotno zamisel o soseski brez avtomobilov so opustili.)
- ureditev majhne porabe energije v stanovanjih (največ 65 kwh/m² za ogrevano talno površino); taka ureditev velja za vse objekte v Riedelfeldu (glej primere v 7. in 11. zvezku). Oskrba z energijo temelji na kombinaciji toplotne in električne energije (kombinirana proizvodnja) in daljinskem ogrevanju. Individualna kurišča niso dovoljena;
- preprečevanje splakovanja škodljivih zastrupeljavcev v kanalizacijo; padavinska voda in neurejeni izlivi 'odpadne vode' na kraju samem ponikajo v tla, namesto da bi pobirali strupene snovi z ulic in z njimi vred otekali v kanalizacijo;
- načrtovanje površin in objektov za sprostitvev in prosti čas kakor tudi območij neokrnjene narave; z načrtovanjem le-teh daleč narazen bodo v Rieselfeldu zagotovili dovolj možnosti za rekreacijo in sorazmerno nedostopne naravne rezervate.

Politične razprave o nadaljnjih ekoloških ukrepih (na primer 'ekološka gradbišča', okolju primerni gradbeni materiali, ponovna raba padavinske vode in izlivov za nepitno vodo, ozelenitve fasad in streh) so pripeljale do sklepa, da ne bodo dodajali še drugih ukrepov, ker bi s tem lahko odvrnili možne investitorje. (Vendar se je izkazalo, da je zanimanje za naložbe v novo predmestje zelo veliko - tako veliko, da bi bili resnično možni še dodatni ekološki načrti.)

Interdisciplinarno in medresorsko načrtovanje

Zaradi različnih ciljev, ki so jih oblikovali za novo gradnjo (poceni stanovanja, primerost za okolje, socialna in gospodarska uravnoveženost, večnamenske zgradbe itd.), je postalo očitno, da so ustaljeni postopki načrtovanja in projektiranja neprijemni. Doslej je bilo za pripravo načrtov in projektiranje enot novogradenj odgovorno občinsko združenje za stanovanjsko gradnjo skupaj z zasebno odvisno družbo lokalne uprave. Njihova pozornost je bila usmerjena predvsem v arhitekturo in stroške.

Za Rieselfeld pa se je mesto odločilo za drugačen postopek:

- Objavili so razpis za zbiranje ponud za razvojne (ureditvene) načrte.
- 80-članski odbor strokovnjakov, upravnih delavcev in politikov z različnih področij je izbral najboljši predlog in predlagatelju zaupal izvedbo del.
- Nadaljnje načrtovanje je potekalo v tesnem sodelovanju z različnimi oddelki občinske uprave: oddelkom za urbanizem, oddelkom za okolje in oddelkom za stanovanjske in gradbene zadeve. Fizična bližina teh oddelkov (oddelka za urbanizem in okolje sta na primer v isti stavbi) in dobri delovni odnosi med njihovimi vodji so bistveno prispevali k uspehu projekta. Za utrjevanje teh odnosov so se posluževali neobičajnih metod. Tako so na primer organizirali 'stalno omizje za Rieselfeld' (neformalna večerna srečanja za klepet in medsebojno spoznavanje) in skupni piknik v Rieselfeldu.

Proces načrtovanja novega samozadostnega stanovanjskega naselja v predmestju Freiburga je obetajoč primer medresorskega pristopa k projektiranju naselij.

Naslov za stike

Klaus Siegel, vodja projekta
Upravni urad za gradbeništvo, Enota Rieselfeld
Fehrenbachalle Rieselfeld, D-79106 Freiburg,
Nemčija
Tel.: +49 761 210 4090, Faks: +49 761 210 4098

V. San Jose, ZDA

Predstavitev občine

Število prebivalcev: 813.000; proračun: ni podatka; površina: 409 kvadratnih kilometrov; gospodarska dejavnost: računalniška in elektronska proizvodnja, raziskave in razvoj, druga lahka industrija.

Ime programa

Združeni oddelek za okoljske storitve mesta San Jose.

Cilji programa

Združitve in povezava vseh vidikov upravljanja urbanega okolja, vključno s trdnimi odpadki in reciklažo, oskrbo z vodo in čiščenjem odpadnih vod, kakovostjo energije in zraka ter strupenimi snovmi v enem oddelku, ki povezuje vse to, in enotna mestna strategija za okolje.

Povzetek programa

Mesto San Jose v Kaliforniji, ZDA, je dobro znano po svojih dosedanjih dosežkih uspešnega reševanja okoljskih zadev, od ravnanja s trdnimi odpadki do preprečevanja onesnaževanja in celostnega gospodarnega ravnanja z energijo. Pomembne delež pri uspehu mesta lahko pripišemo njihovi zavzetosti za nenehno inovativnost in izboljšave pri upravnem urejanju okoljskih funkcij.

Oddelek za okoljske storitve mesta San Jose, Kalifornija, ZDA, ni tipična rešitev večine občin v državi. Razlikuje se po tem, da je bil ustanovljen kot velika enovita organizacijska enota za opravljanje več okoljskih funkcij, ki so običajno razporejene po več ločenih oddelkih občinske uprave. Do takega stanja so v San Joseju prišli po več reorganizacijah, v katere so vključevali tudi utrjevanje različnih funkcij za okolje v mestu.

Leta 1986 so prej ločene funkcije varčne rabe energije, ohranjanja vodnih virov ter ravnanja z odpadki in njihovo predelavo združili v en urad, ki so ga imenovali Urad za upravljanje okolja. Leta 1988 je bil imenovan direktor tega urada in ustanovljena skupina za stike z javnostmi in izobraževanje javnosti. S tem so dosegli boljši pregled nad delom in večjo povezanost med dejavnostmi ter javno priznanje programov za okolje.

Kot odziv na zahteve javnosti po okoljevarstvenih programih in storitvah se je Urad za upravljanje okolja hitro povečeval. Zato so v uradu ob ponovni reorganizaciji leta 1991 uvedli oddelke in službe. Ta nova organizacijska oblika je omogočala združevanje določenih programov in storitev za okolje v 'pakete' za posamezne porabnike storitev, to je za stanovalce, trgovsko-storitvene dejavnosti in industrijo. Vendar se je s to novo usmeritvijo težišče pozornosti preneslo s prejšnjih posebnih strateških ciljev za ključne probleme, kot sta na primer varčna raba energije in ohranjanje naravnih virov. Zato je bila ustanovljena

Služba za okoljsko politiko in načrtovanje z nalogo, da pripravi navodilo za problemsko naravnano ter splošno in celostno strateško načrtovanje in da usklajuje programe in spremlja njihovo izvajanje.

Še preden pa je bil proces zaključen, sta župan in mestni Svet izvedla novo reorganizacijo funkcij za okolje v občini tako, da so še preostale naloge v zvezi z okoljem, ki so jih dotlej izvajali drugi oddelki mestne uprave, priključili Uradu za upravljanje okolja in oblikovali nov, še obsežnejši Oddelek za okoljske storitve. Med novimi dodanimi funkcijami so bile skrb za izvajanje okoljevarstvenih zakonov in predpisov, oskrba z vodo, nadzor nad onesnaževanjem neurejenih izlivov vode in postaja za nadzor nad onesnaženjem voda. Danes je Oddelek za okoljske storitve največji enovit oddelek mestne uprave. Od marca 1993 dalje ponovno poteka nova reorganizacija, usmerjena v razširitev Službe za okoljsko politiko in načrtovanje, ki naj bi temu oddelku zagotovila še dejavnejšo vlogo in mesto pri določanju strateških ciljev in možnosti.

V Oddelku za okoljske storitve upajo, da bodo mestu San Jose omogočili predvidevati smer razvoja okoljske problematike in se tako tvornejše odzivati na nove zadolžitve za okolje. V oddelku nameravajo tudi usmerjati razvoj okoljevarstvenih pobud v gospodarnejše in učinkovitejše izvajanje. In končno nameravajo prilagajati in razvijati programe in storitve na način, ki bo poleg koristi za okolje zagotavljal tudi družbene in gospodarske koristi. Predvidevajo, da bodo s tako organiziranostjo v San Joseju lahko obvladovali tudi nove probleme okolja ki se bodo odpirali v prihodnjih letih in v 21. stoletju.

Financiranje

Proračunske omejitve v zadnjem času so spodbudile prizadevanja za racionalizacijo postopkov in združevanje funkcij.

Pridobljene izkušnje

V določenih okoljih je institucionalno združevanje primernejša oblika dela kot drobitev in ločevanje posameznih funkcij. Z združevanjem različnih oddelkov, ki jim je bilo skupno podobno poslanstvo za prednostno reševanje okoljskih zadev, so v San Joseju dosegli učinkovitejše delovanje ob uspešnejšem izpolnjevanju nalog. Vendar terja proces združevanje veliko eksperimentiranja, prožnosti, časa in potrpežljivosti. Ustanovitev Službe za okoljsko politiko in načrtovanje v Oddelku za okoljske storitve je odločilnega pomena za načrtovanje dejavnosti za okolje, koordinacijo programov in strateški nadzor. Razvijanje politične podpore in soglasja v občinski vladi in med vsemi sloji njenih volilcev je ključni korak naprej v procesu razvijanja realističnih smotrov in ciljev, programov in storitev.

Naslov za stike

John Bidwell, specialist za okolje
Oddelek za okoljske storitve mesta San Jose
777 N. First Street, Suite 450,
San Jose, Kalifornija, 95112, ZDA
Tel.: +1 408 277 5533, Faks: +1 408 277 3606